

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นปัญหาทางการศึกษา ที่ผู้อยู่ในวงการศึกษาต่างตระหนักว่าเป็นสิ่งสำคัญและให้ความสนใจอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะคํานวณการเรียนการสอนภาษาไทย เพราะเป็นวิชาที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของบุคคล ตลอดจนการเรียนรู้อันในระดับสูง แต่เท่าที่ผ่านมามีรายงานว่าประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานี้มักเป็นปัญหาที่ต้องปรับปรุงมา โดยตลอด ดังจะเห็นได้จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2544 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า นักเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยต่ำ โดยเฉพาะเขตการศึกษา 2 มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.12 นักเรียนเหล่านี้จะขาดทักษะด้านความรู้และความเข้าใจ ความสามารถในการรับสาร และความสามารถในการส่งสารอันเนื่องมาจากขาดการฝึก(กรมวิชาการ,2544 : 45) ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นด้วย

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย โดยเฉพาะทักษะการอ่านในระดับประถมศึกษาจะประสบกับปัญหาหลายประการ เช่น เด็กอ่านหนังสือไม่ได้ อ่านจับใจความจากเรื่องที่อ่านไม่ได้ และอ่านไม่คล่อง (จินตนา ไบกาซูยี,2532 : 44-46) นอกจากนี้ยังพบปัญหาอีกว่า เด็กที่เรียนจบระดับประถมศึกษาไปแล้วส่วนหนึ่งยังอ่านหนังสือได้ไม่ดีและไม่สามารถนำความรู้จากการอ่าน ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการอ่านเพิ่มมากขึ้น การแก้ปัญหาการอ่านของนักเรียนจำเป็นต้องเร่งรีบดำเนินการ ในขณะที่เด็กยังอยู่ใน โรงเรียนและต้องแก้ไขให้ตรงกับจุดที่ปัญหาและสาเหตุที่แตกต่างกันของเด็กเป็นรายบุคคล จึงจะทำให้เด็กเพิ่มความสามารถในการอ่านได้อย่างแท้จริง (ทมเกียรติ ปติฐพร, 2526 : 1)

สำหรับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้จัดแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็น 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ อันประกอบด้วยกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้อีก กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มวิชาประสบการณ์พิเศษ ซึ่งในแต่ละกลุ่มได้มุ่ง

เน้นในเนื้อหาวิชาที่แตกต่างกัน ตาม โครงสร้างหลักสูตร ได้จัดวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ไว้ใน กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ และหลักสูตร ได้กล่าวถึงจุดประสงค์การสอนวิชาภาษาไทยว่า ให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษา ทั้งในด้านการฟัง พูด อ่านและเขียนตามความถนัด เห็นคุณค่าของ ภาษาสามารถใช้เป็นเครื่องมือต่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่านแสวงหาความรู้และมีเหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2534 : 7) จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาที่มีความ สำคัญมาของผู้สอนควรคำนึงถึงผู้เรียนมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการฝึกทักษะทั้งสี่ เพื่อเป็นการปู พื้นฐานทางภาษาให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะทางภาษาไทยทั้งสี่ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและ การเขียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในบรรดาทักษะทางภาษานั้น การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะ การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำไปสู่ความรู้ทั้งหมด การอ่านมีความจำเป็นต่อชีวิตของมนุษย์ ยุคปัจจุบันยิ่งกว่ายุคที่ผ่านมา เพราะ โลกปัจจุบันเป็นโลกที่พัฒนาทั้งทางวัตถุ วิทยาการเทคโนโลยี และความรู้ตึกนักคิดของมนุษย์จำเป็นต้องสนใจในการอ่าน เพื่อความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าต่างๆ ได้ทันต่อเหตุการณ์ (ศิริพร ฉิมตระการ, 2529 : 21)

ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีความเปลี่ยนแปลง อย่างมากและตลอดเวลาในทางวัตถุ สภาพแวดล้อม สังคมและการดำเนินชีวิต มนุษย์ในสังคม จำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ประโยชน์ของการอ่าน ไม่เพียง เกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจและวิทยาการ แต่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ ผู้ที่รู้หนังสือและรักการอ่านมีโอกาที่จะ ได้เรียนรู้ถึงต่างๆที่เกิดขึ้น และพัฒนาคนให้มีชีวิตอยู่ อย่างสมบูรณ์และมีความสุข เพราะการอ่านหนังสือเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ได้รับความรู้ เกิด ความคิดและสามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดความเพลิดเพลินสุขใจและ คลายทุกข์ได้ (สุพรรณดี วราทร, 2545 : 7)

การอ่านเป็นกิจกรรมเฉพาะบุคคล เกี่ยวข้องกับการใช้สายตาและสมองอย่างเป็น กระบวนการ การอ่านของผู้อ่านแต่ละคนจึงมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจเรื่องที่อ่านและประสิทธิภาพในการอ่าน ความสามารถในการอ่านโดยทั่วไปกำหนด อย่างกว้างได้สองระดับ ได้แก่ "อ่านออก" หรือ "อ่านได้" ซึ่งเป็นการอ่านระดับต้นและ การ "อ่านเป็น" หรือ "อ่านเก่ง" ซึ่งเป็นการอ่านระดับสูง

"การอ่านออก" หรือ "อ่านได้" หมายถึง การมีความสามารถรับรู้เครื่องหมายและ สัญลักษณ์ที่สื่อความหมาย อ่านออกเสียงได้ เข้าใจความหมายที่ปรากฏตามตัวอักษร เป็นการอ่านที่ ยังไม่มาพอใจนัก "การอ่านเป็น" หรือ "อ่านเก่ง" หมายถึงการมีความสามารถรับรู้และเข้าใจ ความหมายของสัญลักษณ์ หรือข้อความในสื่อการอ่าน ได้อย่างถูกต้องตามที่ผู้เขียนต้องการเสนอ

เก็บใจความสำคัญได้ครบถ้วน จุดจำและประมวลเป็นความคิดและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างการ “อ่านได้” กับ “อ่านเป็น” ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ความเข้าใจ ในสิ่งที่อ่าน “การอ่านเป็น” หรือ “อ่านเก่ง” เป็นการอ่านที่มีขั้นตอนครบถ้วนตามกระบวนการอ่านที่ สมบูรณ์ (สุพรรณิ วราทร, 2545 : 22-23)

ผลดีของการอ่านในการแก้ปัญหาของบุคคล ทำให้มีการใช้การอ่านเป็นส่วนหนึ่งในการ ป่าบวักศึกษา ซึ่งเรียกว่า “ การป่าบวักด้วยการศึกษา” โดยอาศัยหลักการว่า คนมีความ โน้มเอียงที่จะ ลอกเลียนแบบและเปรียบเทียบกับคนอื่นที่มีลักษณะคล้ายตัวเอง การอ่านทำให้คนได้เรียนรู้ถึง วิธีการที่ผู้อื่นหรือตัวละคร ในหนังสือปฏิบัติ ในการเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบากและปัญหา ต่างๆ ทำให้ผ่อนคลายจากความทุกข์ได้ นอกจากนี้ยังเกิดแนวคิด ในการปรับวิธีการจากเรื่องที่อ่านมา ใช้กับตนเองในสถานการณ์ที่ตนเองเดียวกัน การอ่านจึงสามารถช่วยแก้ปัญหาที่ร้ายแรงหรือปัญหาที่ จะเป็นต้นเหตุของเรื่องร้ายแรงได้ (Sabine, 1984 : 15-17)

การอ่านเป็นวิธีสำคัญในการเสริมสร้างความรู้ความชำนาญทางวิชาชีพ ช่วยให้ผู้อ่าน สามารถคิด หาคำความรู้ เกิดการพัฒนาด้านอาชีพ เกิดความคิดและแนวทางใหม่ในการปฏิบัติซึ่ง นำไปสู่การปรับปรุงผลผลิต ทำให้การพัฒนาด้านต่างๆมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การอ่านทำให้ได้รับความรู้และข่าวสาร ความอยากรู้เป็นธรรมชาติคืออย่างหนึ่งของมนุษย์ มนุษย์มีวิธีสนองความอยากรู้ในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การฟัง การดู การคิด การทดลองและการอ่าน การอ่านนั้นเป็นวิธีแสวงหาความรู้ที่สะดวกและง่ายที่สุด เป็นวิธีพื้นฐานที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้า การแสวงหาข้อมูลและวิธีการใหม่ๆ ตลอดจนการให้ความรู้ ข่าวสารและประสบการณ์แก่ผู้อ่าน ผู้ที่ อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน การอ่านหนังสือ คำราและสื่อการอ่านต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์ อย่างยิ่ง เพราะช่วยพัฒนาสติปัญญาและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ผู้ที่รักการอ่านจึงมัก ประสบความสำเร็จในการศึกษา ซึ่งจะส่งผล ไปถึงการประกอบอาชีพในอนาคตด้วย ส่วนผู้ที่ปฏิบัติ งานและประกอบอาชีพต่างๆ การอ่านเป็นการเพิ่มพูนความรู้เป็น โอกาสติดตามความก้าวหน้าทาง วิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาทักษะและประสิทธิภาพในการทำงาน (สุพรรณิ วราทร, 2545 : 9)ซึ่งสอดคล้องกับ ประสาท อิศรปริศา (2531 : 1) ที่ได้กล่าวไว้ ระดับความสามารถใน การอ่านเป็นตัวแปรที่จะกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกือบทุกวิชา เพราะการเขียน ไม่ว่าวิชาใดต่าง ก็อาศัยพื้นฐานทางการอ่านทั้งสิ้น

การอ่านช่วยแก้ปัญหา ในชีวิตของทุกคนย่อมต้องประสบปัญหาและอุปสรรคต่างๆบ้าง แต่จะรุนแรงหรือน้อยแตกต่างกัน ไปตามสถานการณ์และบุคคล เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเราขอมหา ทางแก้ไขในทางใดทางหนึ่ง การอ่านก็เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งในการแก้ปัญหาต่างๆ ตั้งแต่ เรื่องเล็กน้อยไปจนถึงปัญหาใหญ่หรือปัญหาผู้ยากขับช้อน ปัญหาเล็กน้อยในชีวิตประจำวันที่ใช้

การอ่านช่วยแก้ไข เช่น เมื่อต้องติดต่อกับบุคคลหรือหน่วยงานที่ไม่รู้จัก อาจก่อให้เกิดความลำบากใจ ไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นอย่างไร การอ่านหนังสือที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลหรือหน่วยงานเหล่านั้นย่อมได้แนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นใจและสามารถดำเนินการอย่างเหมาะสมจนนำไปสู่ความสำเร็จได้ สำหรับปัญหาใหญ่หรือเรื่องที่ร้ายแรง การอ่านหนังสือที่เป็นกรณีคล้ายคลึงกันเป็นเหมือนกระจกสะท้อนให้เข้าใจสภาพการณ์ได้ดีขึ้น รู้ว่าตนเองไม่ใช่เพียงผู้เดียวที่เป็นเช่นนั้น หรือตกอยู่ในสถานการณ์นั้น และอาจได้แนวทางในการปฏิบัติหรือแก้ปัญหา

การอ่านเสริมสร้างความก้าวหน้าทางวิทยาการ หนังสือและสื่อการอ่านต่างๆเป็นแหล่งรวมความรู้ ความคิด ข้อมูล หลักฐานเรื่องราวต่างๆ ซึ่งบันทึกไว้ด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ โดยอาจทำขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานเพื่อเก็บรักษา รวบรวม หรือเผยแพร่ แต่ไม่ว่าสื่อการอ่านจะมีจำนวนมากและดีเพียงใด ความรู้และความคิดเท่านั้นจะไม่มีค่าอย่างใดเลยหากไม่มีการนำไปใช้ประโยชน์ ในอีกด้านหนึ่งการค้นคว้าและการสร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากไม่มีสื่อการอ่านและ ไม่มีการอ่าน จึงกล่าวได้ว่า การอ่านและสื่อการอ่านเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน และทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิทยาการและการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ

ด้วยความสำคัญของการอ่านดังกล่าวนี้ ทุกคนควรตระหนักได้ว่าการพัฒนานิสัยการอ่านของประชากรเป็นสิ่งที่จะต้องก่อให้เกิดความสมบูรณ์รื่นสุข และความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศได้เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาและโครงการพัฒนาประเทศต่างๆจึงควรมีการส่งเสริมให้มีสื่อการอ่านที่ดีมีแหล่งการอ่านที่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ และส่งเสริมการอ่านอย่างทั่วถึงในทุกภูมิภาคของประเทศ (ถนนมวงศ์ ก๊วยอคมรรคผล, 2530 : 4)

เนื่องจากในสังคมปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางวิทยาการแขนงต่างๆมีสื่อการอ่านรูปแบบต่างๆทวีจำนวนขึ้นตลอดเวลา ผู้ที่อยู่ในสังคมจำเป็นต้องรับรู้ข่าวสารเรื่องราวต่างๆ เพื่อดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม การอ่านที่พึงประสงค์จึงต้องเป็นการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ คือ นอกจากต้อง "อ่านเป็น" หรือ "อ่านเก่ง" แล้วยังต้องเข้าใจสิ่งที่อ่านอย่างรวดเร็วสามารถนำข้อมูล ความรู้และความคิดจากการอ่าน ไปใช้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ (สนิท ตั้งทวี, 2529 : 285)

การอ่านจะได้ประโยชน์อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อผู้อ่านเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ซึ่งความเข้าใจที่เกิดขึ้นในตัวผู้อ่าน การรวบรวมจัดลำดับความคิดในเรื่องที่อ่าน ผู้สอนควรเน้นทักษะการสอนในเรื่องความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจเป็นความสามารถขั้นพื้นฐาน ที่ผู้อ่านจะต้องใช้ทักษะในการจดจำค่าความหมายของคำ เพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อความแต่ละประโยค จนสามารถค้นหาความหมายจากสิ่งที่อ่านได้

ความเข้าใจเป็นขั้นตอนของการสื่อสารความคิดของผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน คือ ในขั้นต้น ผู้เขียนจะต้องเข้าใจความคิดที่ประสงค์จะสื่อความหมายให้กระจ่าง แล้วนำความคิดนั้นไปเขียนและ ผู้อ่านจะอ่านจากคำที่เขียนเหล่านั้น แล้วรวบรวมขึ้นเป็นความคิด ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ยากมากเพราะ เป็นการเชื่อมความคิดผ่านสื่อต่างๆที่ไม่สมบูรณ์

การอ่านหนังสือ หากผู้อ่านไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน ก็เปรียบเสมือนผู้นั้นยังไม่ได้อ่านเพราะ ผู้อ่านไม่สามารถสื่อสารกับผู้เขียน ได้ถูกต้อง หรือเลือกความหมายให้ตรงตามที่ผู้เขียนตั้งใจ

ความเข้าใจเป็นจุดมุ่งหมายหลักของผู้อ่าน เพื่อที่จะทดสอบความถูกต้องการอ่าน คือ การตั้งคำถามในเรื่องที่อ่านว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ทำไป นั่นคือ เพื่อตอบตนเองว่ารู้เรื่องใน สิ่งที่อ่าน ความเข้าใจก็จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ ผู้อ่านจะต้องมองเห็นแนวความคิดที่แฝงด้วยซึ่งจะนับว่าเป็นความเข้าใจหรือถ้าจะกล่าวง่าย ๆ ก็คือ ผู้อ่านจะต้องรู้ว่าได้จะไรจากการอ่านบ้าง

ฟรอสต์ (Frost, 1967:43 อ้างถึงใน สฤณีภา เปลี่ยนกลาง, 2540 : 2) ได้สรุปองค์ประกอบ พื้นฐานของความเข้าใจในการอ่านไว้ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านคำและความหมายของคำ (Word Factor) หมายถึง รูปแบบของคำ และความหมายของคำนั้น (Individual Word Form and Their Meanings)
2. องค์ประกอบด้านการเรียงร้อยคำ (Verbal Factor) หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงความหมายคำต่างๆ และความสามารถในการจัดลำดับขั้นตอน (Organization) ของข้อความได้
3. องค์ประกอบด้านความคิดเหตุผลเชิงนามธรรม (Abstract Reasoning) เพื่อที่จะวิเคราะห์ใจความของเรื่องที่อ่าน

จากการเรียนการสอนในด้านการอ่าน องค์ประกอบข้อที่ 1 และข้อ 2 มักจะไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับผู้อ่านมากนัก สัทท์และ โครงสร้างเพียงสองประการ ไม่สามารถจะสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านหรือสรุปใจความสำคัญของเรื่องได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นปัญหาที่ผู้อ่านได้พบก็คือ ไม่สามารถแยกแยะได้ว่า ตอนใดเป็นสาระสำคัญของเรื่อง (Main Idea) และส่วนที่เป็นสาระย่อย (Minor Idea) ที่สนับสนุนสาระสำคัญแต่ละสาระ ผู้แต่งตำราจึงพยายามที่จะแก้ปัญหาก็จะแก้ปัญหานี้โดยการจัดความคิดรวบยอดของเรื่องไว้ตอนต้นบทเรียน หรือการใช้ตัวพิมพ์หนา ตัวพิมพ์เอียง จัดเส้นใต้ข้อความ รวมทั้งการจัดสรุปความคิดรวบยอดของเรื่องที่อ่านและการจัดแบบอื่นๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจในเรื่องที่อ่านหรือสรุปใจความสำคัญของเรื่องได้

ความเข้าใจในการอ่านเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ถ้ามีความเข้าใจในการอ่านอย่างสมบูรณ์แล้ว จะทำให้ผู้อ่านสามารถรวบรวมความคิดจากสิ่งที่อ่านได้

กระบวนการของความเข้าใจในการอ่านเป็นการปฏิบัติทางความคิด ซึ่งเกิดขึ้นในสมองของผู้อ่านในขณะที่อ่าน โดยคิดเกี่ยวกับสาระที่ผู้เขียนได้เสนอในรูปแบบข้อเขียนและผู้อ่านได้คิดในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการ แต่ปัญหาที่พบคือ นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในข้อเขียน ไม่ครบถ้วนตามจุดประสงค์ของผู้เขียน โดยเฉพาะนักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์และไม่สามารถตอบคำถามในระดับคิดวิเคราะห์ให้ได้ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญ ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านที่แตกต่างกัน (ประทีป แสงเปี่ยมสุข, 2535 : 30) การศึกษาความเข้าใจในการอ่านระดับต่างๆของนักเรียนกระทำได้โดยการศึกษาผลผลิตของความเข้าใจ เช่น การสังเกตจากพฤติกรรมและการตอบคำถาม ดังนั้นการพัฒนานักเรียนให้เกิดความเข้าใจในการอ่านได้ครบถ้วนตามจุดประสงค์ของผู้เขียน สามารถกระทำได้โดยการสำรวจพฤติกรรมความเข้าใจในแต่ละระดับของนักเรียนหลังจากนั้นส่งเสริมให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมความเข้าใจ ได้ตามลำดับจากพฤติกรรมความเข้าใจระดับต้นสู่พฤติกรรมที่ต้องใช้ความเข้าใจในระดับซับซ้อน นักเรียนจึงสามารถพัฒนาความเข้าใจในการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันนี้เราเชื่อกันว่า "หัวใจแห่งการเรียนรู้คือการสอน ซึ่งแสดงผลการเรียนรู้การสอนได้เด่นชัดนั้น อยู่ที่กิจกรรมของผู้เรียน" ยิ่งนักเรียนในวัยประถมศึกษาด้วยแล้ว กิจกรรมนอกจากจะช่วยแสดงผลการเรียนรู้ ยังเป็นสิ่งให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการสนองความต้องการทางร่างกาย จิตใจของนักเรียนในวัยนี้ให้ได้มีโอกาสดูแลออก ได้เคลื่อนไหวอวัยวะ ซึ่งลักษณะแห่งวัยของนักเรียนย่อมไม่อยู่นิ่งและประกอบด้วยช่วงความสนใจของนักเรียนสั้นมาก การที่จะเชื่อมความสนใจให้ยาวนานขึ้นนั้น นักเรียนก็ควรจะได้ได้รับความเพลิดเพลินจากบทเรียนไปพร้อมกันด้วย (บันลือ พุทฺษะวัน, 2543 :168)

ลิทเทิลวูด (Littlewood, 1981 : 17-18) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากในการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร เพราะการจัดกิจกรรมจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ของคนที่ได้เข้าร่วมสื่อสารกับผู้อื่น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ภาษาเพราะได้ผ่านกระบวนการที่เป็นธรรมชาติอีกทั้งช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและกับตัวครูเป็นการส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาเมื่อผู้มากายหลายวิธีแต่มีวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ และเหมาะสมกับการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านนั่นก็คือ การฝึกให้นักเรียนใช้กิจกรรมการย่อเรื่อง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้อ่านใช้เป็นเครื่องมือเพื่อกระตุกการเข้ารหัสข้อความให้มีความหมายยิ่งขึ้น และเป็นตัวส่งเสริมความเข้าใจ ความจำ ซึ่งก่อให้เกิดการสรุปข้อความที่เป็นตัวแทนความคิดหลักของข้อความที่อ่าน อีกทั้งยังก่อให้เกิดการนำข้อความสำคัญและการรวบรวมข้อความสำคัญด้วยคำพูดของตนเองโดยการเชื่อมโยงข้อความกันอย่างได้

เรื่องราว (Mayer, 1987 :409) และเป็นการเก็บข้อเท็จจริงที่อยู่บนเหตุบังเอิญ ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของแอนนิส (Annis, 1987 : 4-10 อ้างถึงใน สัตตวาทย์ ปวีศวรพันธ์ , 2538 : 4) ที่ได้ศึกษา เกี่ยวกับวิธีสอน โดยใช้กิจกรรมแบบย่อเรื่อง กล่าวว่าการย่อเรื่องต้องให้นักเรียนหุคอ่านหลังจาก การอ่านเนื้อหาค้นและอนุผลแล้วจึงให้นักเรียนเขียนสรุปหรือย่อเรื่องด้วยข้อความที่สำคัญที่สุด โดยใช้คำพูดของตนเองและแอนนิส ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการอ่าน โดยใช้การจดบันทึกและการย่อเรื่อง ผลที่ได้พบว่า การย่อเรื่องเป็นประโยชน์ที่สุดต่อกระบวนการเข้ารหัส ซึ่งรูปแบบของวิธีการสอนแบบย่อเรื่องนี้มีผู้วิจัยศึกษาแล้ว ดังเช่นการศึกษาของสมหมาย โคพินรัฐกุล (2533 : บทคัดย่อ) พบว่า การอ่านเนื้อเรื่องภาษาอังกฤษแบบ การนำเรื่องด้วยเรื่องย่อ แบบการใช้ภาพสี่ประกอบระหว่างเรื่อง แบบการใช้คำถามอัตโนมัติประกอบท้ายเรื่อง และแบบเนื้อเรื่องธรรมดา ส่งผลต่อคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านเรื่องภาษาอังกฤษแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่อ่านเรื่องแบบการใช้ภาพสี่ประกอบระหว่างเรื่อง ได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มที่อ่านเรื่องแบบนำเรื่องด้วยเรื่องย่อและแบบอื่นๆ ส่วนนักเรียนที่อ่านเรื่องแบบนำเรื่องด้วยเรื่องย่อ ได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มที่อ่านเรื่องแบบการใช้คำถามอัตโนมัติประกอบท้ายเรื่อง และกลุ่มที่อ่านเรื่องแบบธรรมดา วาดรี โรจน์ณรงค์ (2536 : บทคัดย่อ) พบว่า การจัดความคิดรวบยอดล่วงหน้าแบบ โครงเรื่องส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านสูง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสูงกว่าการจัดความคิดรวบยอดล่วงหน้าแบบย่อเรื่อง และการจัดความคิดรวบยอดแบบย่อเรื่อง ส่งผลต่อนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสูงกว่าการจัดความคิดรวบยอดล่วงหน้าแบบ โครงเรื่อง ส่วนงานวิจัยของ ประพันธ์ เจ๊ะอูมา (2537 : 74) พบว่า นักเรียนที่อ่านเรื่องที่มีการจัดตั้งช่วยเสริมความคิดรวบยอดของเนื้อเรื่องด้วยเรื่องย่อ ด้วยคำถามแทรกระหว่างเรื่อง ด้วยแผนภูมิ และเนื้อเรื่องที่ไม่มีการจัดตั้งช่วยเสริมความคิดรวบยอด พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านเรื่องได้ไม่แตกต่างกัน

ในการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องนี้เป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจในปัญหาาร่วมกัน ซึ่งจะสามารถสร้างความเข้าใจที่ดีขึ้น ได้ดังที่ ฉตอง กิรมวัฒน์ (2519 : 104) กล่าวว่า บทเรียนต่างๆที่ยากในการทำความเข้าใจ ครูควรจะให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม จะทำให้ผู้เรียนตงทุนลงแรง ทั้งความคิดและแรงกายในการค้นคว้าอภิปรายหาข้อสรุปต่างๆด้วยตนเอง ดีกว่านั่งนิ่งๆแล้วฟังครูสอน นอกจากนี้ยังเป็นการปฏิบัติกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยให้ผู้เรียนมีอิสระที่จะคิดแก้ปัญหาเอง ทำให้มีกำลังใจและอยากเรียน (สมพงษ์ จิตระดับ , 2527 : 17) เป็นการเพิ่มความสนใจและเจตคติที่ดีให้แก่ักเรียน เปิดโอกาสให้ครูได้สอดแทรกเทคนิคในการฝึกแก้ปัญหาแบบต่างๆหลายเทคนิคอย่างผสมผสานกันในรูปของกิจกรรมกลุ่ม และเนื่องจากการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกันภายในกลุ่ม

มีสถานการณ์ที่มุ่งใจให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มมุ่งหวังผลสำเร็จร่วมกันอย่างสูงสุด ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมแรงมาใช้ร่วมกับการอภิปรายกลุ่มด้วย การเสริมแรงที่เหมาะสมกับกิจกรรมกลุ่มทั้ง 2 แบบ ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า "แบบต่อเนื่อง" และ "แบบวันระยะ" โดยมีตัวเสริมแรงทางสังคมเป็นตัวเสริมแรง เพื่อเป็นการมุ่งใจให้สมาชิกร่วมมือกันทำกิจกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันดังที่ชอร์ว (Shaw , 1976 : 376) กล่าวว่า วิธีธรรมชาติที่สุดที่พาให้มีการร่วมมือเกิดขึ้นภายในกลุ่ม คือการจัดให้มีการเสริมแรง เพื่อทำให้เกิดพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมกลุ่ม

กล่าวโดยสรุปว่า ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงเพื่อเป็นตั้งมุ่งใจให้มุ่งหวังในผลสำเร็จร่วมกัน ว่าจะมีส่วนเพิ่มพูนความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนหรือไม่ ซึ่งเนื้อเรื่องที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิทาน เพราะนิทานเป็นวรรณกรรมที่นักเรียนอ่านแล้วได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียน และยังสอดแทรกข้อคิด คติสอนใจที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน ได้เป็นอย่างดี โดยเปรียบเทียบกับการใช้กิจกรรมการย่อเรื่อง โดยไม่ให้การเสริมแรง ซึ่งผู้วิจัยเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งอยู่ในวัยที่เหมาะสมกับการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกล่าวตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 1.1 นิยามการอ่าน
 - 1.2 ความสำคัญของการอ่าน
 - 1.3 ความเข้าใจในการอ่าน
 - 1.4 ระดับความเข้าใจในการอ่าน
 - 1.5 องค์ประกอบที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน
 - 1.6 ทฤษฎีการอ่าน
 - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการอ่าน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมการย่อเรื่อง
 - 2.1 ความหมายของการย่อเรื่อง
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมการย่อเรื่อง
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรง
 - 3.1 ความหมายของการเสริมแรง
 - 3.2 ประเภทของตัวเสริมแรง
 - 3.3 หลักการใช้การเสริมแรงทางบวก
 - 3.4 ความหมายของการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง
 - 3.5 ความหมายของการเสริมแรงแบบเว้นระยะ
 - 3.6 วิธีให้การเสริมแรงแบบเว้นระยะ
 - 3.7 ผลของวิธีให้การเสริมแรงแบบเว้นระยะที่มีต่อพฤติกรรม
 - 3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงแบบต่อเนื่องและแบบเว้นระยะ
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน
 - 4.1 ความหมายของนิทาน
 - 4.2 จุดประสงค์ของการอ่านนิทาน
 - 4.3 หลักการเลือกอ่านนิทาน
 - 4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

1. เอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

1.1 นิยามการอ่าน

การอ่านมิได้มีวงจำกัดเพียงแค่การรู้จักคำอ่านและการสะกดคำได้เท่านั้น แต่การอ่านยังเป็นกระบวนการค้นหาความหมายหรือความเข้าใจจากตัวอักษร พร้อมทั้งช่วยให้ผู้อ่านมีแนวความคิดใหม่ๆ เกิดขึ้นจากประสบการณ์เดิม (กรมการศึกษาออกโรงเรียน , 2533 : 5) ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีวิรัตน์ เจริญถิ่นจันทร์ (2536 : 4) ที่กล่าวว่า การอ่านมิใช่เพียงแค่การออกเสียงตามตัวอักษรอย่างเดียวเท่านั้น แต่การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรมาเป็นความคิดและความที่ได้จากการอ่านผสมผสานกับประสบการณ์เดิมเป็นเครื่องมือพิจารณาตัดสินใจนำแนวความคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป การให้ความหมายของการอ่านนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายแตกต่างกันไปตามมุมมองของแต่ละท่าน ดังนี้

ไคลน์ (Klein, 1991 : 6-7) ได้ให้ความหมายของการอ่าน ไว้ดังนี้

1. กระบวนการที่ผู้อ่านได้รับความรู้จากบทความที่อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องนำความรู้เดิมมารวมเข้ากับความรู้ใหม่ เพื่อจะทำความเข้าใจโครงสร้างของเรื่อง และคำศัพท์ที่อ่าน
2. กลวิธีซึ่งผู้อ่านจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมเพื่อจะสร้างความหมายขณะอ่าน
3. ปฏิบัติวิธีโต้ตอบระหว่างผู้อ่านกับเนื้อเรื่องที่อยู่ภายในบริบทเฉพาะ
4. การคิดแปลงว่าสามารถคิดแปลงให้เหมาะสมกับเนื้อหาและเงื่อนไขในการสอนเพื่อ
 - 4.1 พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการนำความรู้เดิมที่มีอยู่มาใช้กับกระบวนการอ่าน
 - 4.2 พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการประมวลโครงสร้างทางภาษาและการให้ความหมายทางภาษาที่ใช้ในเนื้อหา

4.3 แกะไขกลวิธีและกระบวนการทางปัญญาที่ใช้ในกระบวนการอ่าน

เทย์เลอร์ (Taylor, 1995 : 4,12) แสดงความคิดเห็นว่า การอ่าน เป็นทั้งกระบวนการ

ทางภาษาศาสตร์ กระบวนการทางความคิดและกระบวนการทางสังคม มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับกระบวนการอื่นๆ เช่น ความสัมพันธ์ร่วมกันในเรื่องของเสียง ตัวอักษร ความหมายและไวยากรณ์ และเป็นปฏิบัติการทางสมองที่ประกอบด้วยความคิดหลายๆประเภท ได้แก่ การใส่ใจ การรับรู้ การเข้ารหัส การจำ การลืม การคิดรหัส เป็นต้น และการอ่านเป็นกระบวนการทางสังคม เพราะการอ่านประกอบด้วยการติดต่อสื่อสารกับผู้เขียนและบุคคลจะเรียนรู้การอ่านได้ตลอดเวลาในห้องเรียนหรือในกลุ่ม รวมทั้งที่บ้าน โดยการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ พี่น้อง และครู นอกจากนี้การอ่านยังช่วยทำให้บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมได้ เช่น การอ่านเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการประชุม

ก๋อ สวัสดิทานิชย์ (2511 : 3 อ้างถึงใน สนธิฯ สัตโยภาส 2545 : 92) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นการแปลความหมายของ ตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และนำความคิดนั้นไปใช้ ประโยชน์ ตัวอักษรเป็นเครื่องหมายแทนคำพูดและคำพูดก็เป็นเพียงเสียงที่ใช้แทนของจริงอีกทีหนึ่ง เพราะฉะนั้นหัวใจของการอ่านอยู่ที่ความเข้าใจความหมายของคำ

โกชัย สาริกบุตร (2521 : 16) ได้สรุปความหมายของการอ่านไว้ว่า "การอ่าน = การมองดู ตัวอักษรให้ชัดเจน + การเข้าใจความหมายของคำ + การพิจารณาเลือกเอาความหมายที่ดีที่สุดซึ่ง เหมาะกับข้อความและเนื้อหาตรงนั้น + การนำความหมายไปใช้ให้เกิดประโยชน์"

สมพร แห่งพิพัฒน์ (2534 : 8) ได้เสนอความเห็นว่าการอ่านคือ การรับรู้ความหมายจาก ถ้อยคำที่ตีพิมพ์ หรือหนังสือ โดยผู้อ่านรับรู้ว่า ผู้เขียน ได้ส่งสารอะไรมายังผู้อ่าน ทั้งในด้านความคิด ความรู้ ความหมาย ความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นและผู้เขียนตั้งใจแสดงความคิดเห็นอย่างไร มีความหมาย ว่าอะไร เกี่ยวข้องถึงอะไรบ้าง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2536 : 18) ได้กล่าวถึงการอ่านไว้ว่า การอ่านเกี่ยวข้องกับ กระบวนการทางสมอง ในการอ่านผู้อ่านจำตัวอักษรได้ ตัวอักษรนั้นทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นให้ ผู้อ่านระลึกถึงความหมาย ซึ่งผู้อ่านทราบมาแล้วจากประสบการณ์ในอดีต การทำความเข้าใจเพื่อให้ ได้ความหมาย จึงเกิดจากการระลึกและใช้มโนทัศน์ที่ผู้อ่านมีอยู่แล้ว การทำความเข้าใจเพื่อให้ ได้ความหมาย ผู้อ่านต้องใช้มโนทัศน์หลายอย่างจึงจะเข้าใจถึงที่อ่านและได้ความหมายใหม่นั้น ความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นจะถูกเรียบเรียงเป็นกระบวนการทางความคิด

คอตีเยาะ สอเสาะ (2537 : 9) ได้ให้ความหมายของการอ่าน ไว้ว่า การอ่านเป็น กระบวนการ ในการสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน โดยการแปลความจากอักษรหรือ สัญลักษณ์ออกมาเป็นความคิดให้เกิดความเข้าใจตรงกันกับจุดมุ่งหมายที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่าน ทราบ

อรทัย วิมลโนช (2537:102) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ การเข้าใจ หนึ่งสื่อด้วยการสังเกต พิจารณา

เจริญ กุ้เขียว (2539 : 11) ได้เสนอความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านคือ กระบวนการ ในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้ที่ถี่ชัด ชัดแจ้งจริง จากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร โดยใช้สัญลักษณ์ เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด การที่ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องรวมนั้นได้และเข้าใจตรงตามเจตนารมณ์ของ ผู้เขียนเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถทางภาษา ประสบการณ์ ความรู้ ถึงแวดล้อม ทัศนคติของ ผู้อ่านเป็นส่วนประกอบสำคัญ

ศิริพร ถิมตระการ (2530 : 5) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ กระบวนการแห่งความคิดในการรับสารเข้า ในขณะที่อ่านสมองของผู้อ่านจะต้องคิดตามผู้เขียนหรือตีความข้อความที่อ่านไปด้วยตลอดเวลา ผู้อ่านที่ดีนั้นจะเข้าใจข้อความที่คนอ่านได้อ่างรวดเร็วและถูกต้อง ผู้อ่านที่อ่านช้าและไม่ค่อยเข้าใจสิ่งที่คนอ่านนั้นจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขตนเองโดยรีบด่วน

สมบัติ จำปาคิน (2539 : 5) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายความว่า การว่าตามตัวหนังสือ การออกเสียงตามตัวหนังสือ การดูหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ

เชิดจันทร์ ไหวพริบ (2542 : 80) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง การรู้จักคำ การสะกดคำ การรู้ความหมายของคำแต่ละคำ ตลอดจนทราบถึงความรู้ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ประสบการณ์ที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อถึงผู้อ่าน ดังนั้นผู้อ่านต้องรู้ว่า อ่านอะไร อ่านทำไม และอ่านอย่างไร เป็นการจับใจความในการอ่านเมื่อผู้อ่านสามารถจับใจความที่อ่านแล้ว ผู้อ่านจะเกิดภาพเข้าใจเนื้อหาที่อ่าน และรับรู้ความคิดของผู้เขียนที่สื่อออกมาได้ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ขุติมา สุวิทย์รัตน์ (2542 : 13) ได้ให้ความเห็นว่า การอ่านเป็นกระบวนการแปลความหมายจากสัญลักษณ์แถมกับรวบรวมความคิดจากการบันทึกไว้ในสมอง ซึ่งเกิดจากการโต้ตอบกันระหว่างผู้อ่านและข้อมูลที่ผู้เขียนสื่อมายังผู้อ่าน โดยผู้อ่านจะต้องมีความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านด้วยจึงจะเป็นการอ่านที่มีความหมายตรงตามเจตนาของผู้เขียน

สนิท สักโยภาส (2545 : 92) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง การมองดูตัวอักษรแล้วถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด จากนั้นจึงนำความรู้ ความคิดหรือสิ่งที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆเมื่อถึงเวลาอันควร

จากความหมายของการอ่านที่กล่าวมาทั้งหมด พอจะสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการติดต่อสื่อสารความคิดจากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องถอดความ แปลความหมายจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ออกมาให้ได้ความหมายอย่างชัดเจนและรวบรวมความคิดจากเรื่องที่อ่านกับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน ซึ่งหัวใจสำคัญที่สุดในการอ่าน คือ การเข้าใจความหมายจากสิ่งที่อ่าน

1.2 ความสำคัญในการอ่าน

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึง ความสำคัญในการอ่านไว้หลายท่าน ดังนี้
 สุจริต เทียรชอบ (2523 :98) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและใช้มาก
 ในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นทักษะที่ใช้แสวงหาสรรพวิทยาการต่างๆเพื่อความบันเทิง และ
 การพักผ่อนหย่อนใจ ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านและมีทักษะในการอ่าน มีอัตราเร็วในการอ่านสูง ย่อม
 แสวงหาความรู้และศึกษาลำเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้
 ในการพูดและการเขียนได้เป็นอย่างดี จึงได้มีการส่งเสริมทักษะการอ่านเป็นอย่างมาก ทั้งในระดับ
 ประถมและมัธยมศึกษา

บันถือ พุดกษวัน (2532 : 10-11) สรุปความสำคัญของการอ่านไว้ 8 ประการ คือ

1. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ หากอ่านไม่ได้การเรียนการสอนย่อมพบ
อุปสรรคอันใหญ่หลวง ครูจะต้องให้ความช่วยเหลือและแก้ไขการอ่านของนักเรียนทันที
2. เด็กที่อ่านได้ย่อมได้รับการยอมรับ สามารถร่วมเรียนและเล่นกับกลุ่มเพื่อนได้
3. การอ่านได้ อ่านเป็น เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม โดย
เด็กใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการค้นคว้าหาความรู้ให้แก่ตนเองได้
4. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบอาชีพ และปรับปรุงอาชีพของตนให้
ก้าวหน้า เมื่อพ้นวัยประถมศึกษาอาจเรียนรู้จากกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้อีกทางหนึ่ง
5. การอ่านมีความจำเป็นต่อการเป็นพลเมืองที่จะรับรู้ข่าวสารและเหตุการณ์ของ
บ้านเมืองในฐานะพลเมืองที่จะต้องให้ความร่วมมือแก่ทางราชการตามระบอบการปกครองได้
6. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจที่จะเลือกตัวแทน ในด้านการเมือง
การปกครองอันเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. การอ่านเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทั้งยังได้รับความเพลิดเพลินและพัฒนา
จิตใจของผู้อ่านได้อีกด้วย

8. การอ่านทำให้รับทราบข่าวสาร ทราบความเปลี่ยนแปลงของสังคม
 กัลยา หวนมาลัย (2539 : 8-9) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านช่วยให้บุคคลเป็นคนรอบรู้ ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์
2. การอ่านช่วยให้บุคคลเป็นผู้ที่มีความคิดกว้างไกล และมีเหตุผล
3. การอ่านเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
4. การอ่านเป็นการตอบสนองความต้องการ ความอยากรู้อยากเห็นของบุคคล
5. การอ่านเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะทางภาษาของบุคคล
6. การอ่านทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ทั้งยังช่วยเสริมบุคลิกภาพของบุคคลให้

สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ด้วยความมั่นใจ

เจริญ กุ๊เซียว (2539 : 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า ความสำคัญของการอ่านแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

1. ความสำคัญทางการศึกษา การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องหาวิชาต่างๆทุกกลุ่มทักษะวิชา
2. ความสำคัญทางการดำรงชีวิต การอ่านทำให้ทราบความก้าวหน้า ความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆในชีวิตประจำวัน มีผลต่อการที่จะดำรง ได้อย่างสงบสุข การอ่านทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่างๆเพื่อที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการดำรงชีวิตให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

ศิริพร ทองสุธา (2539 : 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน ไว้ว่า การอ่านมีความสำคัญในการพัฒนาบุคคล เป็นรากฐานที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการแสวงหาความรู้และวิทยาการ ใหม่ๆ ตลอดจนแนวความคิดต่างๆความรู้ส่วนใหญ่ที่สามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเอง มักจะออกมาในรูปของสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัยมากย่อมได้เปรียบ ทั้งในการศึกษาและในชีวิตประจำวัน

ศิริพร ภิษณะการ (2539 : 6 -7) ได้สรุปถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหา สารความรู้มากกว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีอื่นๆ
2. ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่ต้องจำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำติดตัวไปได้
3. หนังสือเก็บไว้ได้นานกว่าสื่ออย่างอื่น ซึ่งมักมีอายุการใช้งานจำกัด
4. ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการ ได้เองขณะที่อ่าน
5. การอ่านส่งเสริมให้มีสมองดี มีสมาธิมากกว่าสื่ออย่างอื่นเพราะขณะที่อ่านจิตใจจะต้องมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ พินิจพิเคราะห์ข้อความ
6. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคว่าๆ อ่านอย่างละเอียด อ่านข้ามหรืออ่านทุกตัวอักษรก็ได้ ตามใจของผู้อ่าน หรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะมีหนังสือให้เลือกมากมาย
7. หนังสือมีหลายรูปแบบและราคาถูกกว่าสื่ออย่างอื่น กว้างกว่า ทำให้ผู้อ่านไม่ติดอยู่กับแนวคิดใดๆ โดยเฉพาะ
8. ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตัวของตัวเองในขณะที่อ่าน สามารถวินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ หนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยและเมื่อปฏิบัติแล้วก็เกิดผลดี
9. ผู้รักการอ่านจะรู้สึกว่ามีความสุขเมื่อได้สัมผัสหนังสือ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีหนังสือในรูปแบบของการเก็บข้อมูลในแผ่นดิสก์ที่ใช้กับคอมพิวเตอร์ก็ตาม

แม้ปัจจุบันนี้ มีสื่อมวลชน เช่น วิทยุ ภาพยนตร์และโทรทัศน์ เข้ามาร่วมแข่งขันของกันไป ส่วนหนึ่ง แต่การอ่านก็ยังถือว่าเป็นสิ่งที่ดี ไม่อาจนำเอาสิ่งอื่นใดมาทดแทนได้ หนังสือจะเป็นกุญแจไขความรู้และความถึลึกลับต่างๆ ใน โลก ให้แก่เราตามต้องการ และจากการอ่านนั้นเราจะ ได้ความรู้ที่ลึกละเอียดอ่อนและซาบซึ้ง ไปกับความไพเราะและรสของภาษา เกิดภาพพจน์ได้เป็นอย่างดีซึ่งสื่ออย่างอื่นจะ ไม่มีสิ่งเหล่านี้

เอกนัท จารุณวิชาน (2539 : 37) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านหนังสือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาวิชาการต่างๆ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นักศึกษาจะต้องศึกษาจากตำราเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต้องใช้การอ่านเป็นประจำ ผู้ที่อ่านหนังสือมากย่อมได้เปรียบผู้ที่อ่านหนังสือน้อย และผู้ที่อ่านหนังสือเก่งย่อมได้เปรียบผู้ที่อ่านหนังสือไม่เก่งเป็นธรรมดา ผู้ที่อ่านหนังสือเก่งย่อมอ่านหนังสือได้เร็ว สามารถเข้าใจเรื่องราวที่อ่านจับใจความได้ถูกต้องแม่นยำ เข้าใจความรูสึกนึกคิดของผู้เขียนซึ่งถ่ายทอดมาเป็นตัวหนังสือ ผู้จักวิธอ่านหนังสืออย่างแล้วไม่เหน็ดเหนื่อย วิธอ่านอย่างไร สามารถประเมิผลจากสิ่งที่ตนอ่าน รวมทั้งมีวิจารณ์คุณภาพในการอ่านสามารถวิจารณ์ได้

เชือจันทร์ ไทพหวิ (2542 : 81-82) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการดำเนินชีวิต การสื่อสาร ในชีวิตประจำวัน ต้องอาศัยการอ่านเพื่อความเข้าใจ มีเรื่องราวมากมายที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้โดยอาศัยการอ่าน การอ่านจะแพร่กอยู่ในอาชีพ สถานที่ทำงาน ชีวิตส่วนตัวที่บ้าน กิจกรรมร่วมในที่สาธารณะ การอ่านมากทำให้รู้มากแต่ในบางครั้งเราก็ไม่สามารถที่จะอ่านทุกอย่างที่เราอยากรู้ หนังสือทุกเล่มที่เราอยากอ่านอาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่แวดล้อม หรือเหตุผลอื่นใดก็ตาม ผู้อ่านจึงจำเป็นต้องเลือกอ่านในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตัวเอง การอ่านเปรียบประดุจอาหารหล่อเลี้ยงสมองและจิตใจ เพื่อพัฒนาสติปัญญาและให้คุณค่าทางอารมณ์

ยูอัมทิศฤกรี มะยา (2545 : 8) สรุปว่า การอ่านเป็นสิ่งสำคัญและมีคุณค่าต่อบุคคล เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้บุคคลมีความรู้ มีความสามารถทั้งในด้านการศึกษาและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม กล่าวคือ นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง ย่อมจะต้องเป็นคนที่มีความสามารถในการอ่านจับใจความและการตีความ การแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน และสามารถแยกข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้ และบุคคลที่มีความสามารถดังกล่าวสามารถปรับตัวและมีชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างปกติสุข

สมิท ฮัค โยกาส (2545 : 93) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้

1. การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ มีความรอบรู้ไม่แค่อยู่เฉพาะเรื่อง ยิ่งถ้าได้อ่านหนังสือพิมพ์ วารสารหรือนิตยสารอยู่เป็นประจำแล้ว ก็จะทำให้ผู้อ่านเป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก เมื่อเข้าวงสนทนากับใครก็จะร่วมสนทนาได้เข้าใจ และเข้าสังคมได้โดยไม่มีขัดข้อง
2. การอ่านจะช่วยพัฒนาความคิด และยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น เพราะเมื่ออ่านมาก ย่อมรู้มาก เมื่อมีความรู้มากย่อมก่อให้เกิดสติปัญญาที่แหลมคม ฉลาดปราดเปรื่องและอาจถึงขั้นเชี่ยวชาญในเรื่องที่สนใจและติดตามอ่านก็ได้
3. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญของการศึกษา เพราะไม่ว่านักเรียนนักศึกษาจะเรียนวิชาใดล้วนต้องอาศัยการอ่านช่วยศึกษาค้นคว้าตนเองเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียนทั้งสิ้น
4. การอ่านช่วยให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ เพราะการประกอบอาชีพทุกอาชีพย่อมอาศัยความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการทำงาน ถ้าบุคคลใดพยายามแสวงหาความรู้ความสามารถใส่ตนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับวิทยาการใหม่ๆอยู่เสมอ ย่อมมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพมากกว่าผู้ที่ไม่พัฒนาตนเอง และวิธีการสำคัญประการหนึ่งที่จะได้ความรู้ ประสบการณ์และความสามารถในวิทยาการใหม่ๆก็คือ "การอ่าน"
5. การอ่านช่วยให้ปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดีขึ้น ด้วยเหตุที่มีหนังสือในกลุ่มที่มีเนื้อหาซึ่งเสนอแนะเกี่ยวกับการวางคน การพูดจา การเข้าสังคม การแต่งกาย ตลอดจนการแนะนำการปฏิบัติตนไปในทางที่เหมาะสมและทันสมัยมีอยู่มากมาย ถ้าผู้อ่านได้นำข้อแนะนำเหล่านั้นมาทดลองปฏิบัติตาม ก็จะทำให้บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้
6. การอ่านช่วยแก้ปัญหาในใจได้ เพราะปัญหาที่เราระสับในชีวิตประจำวันอาจมีวิธีแก้ไขในหนังสือที่อ่านก็จะสามารถนำมาประยุกต์แก้ปัญหานั้นได้ เช่น ปัญหาชีวิต ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการเลี้ยงดูลูก ปัญหากฎหมาย เรื่องจากสื่อบันเทิงมรดก (เรื่องคัมภีร์ หลอกหลวง) หรือปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เป็นต้น
7. การอ่านทำให้เกิดความजर ใจได้ ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานช่วยให้จิตใจได้พักผ่อนหลังจากที่ได้เคร่งเครียดจากงานมา ถ้าได้อ่านเรื่องเบาสมอง เรื่องขบขัน หรืองานเขียนประเภทบันเทิงคดีก็จะคลายลงได้
8. การอ่านช่วยให้เราใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า หรือเรียกว่า "การอ่านช่วยฆ่าเวลาให้มีค่า" แทนที่จะใช้เวลาไปในทางไร้ค่า ไม่ถูกไม่ควร

จากความสำเร็จและประโยชน์ของการอ่านดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านช่วยพัฒนา ประชากร และเป็นเครื่องมือของการศึกษาตลอดชีวิต เพราะทำให้ประชาชนสามารถลงความรู้ สามารถแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ในแขนงต่างๆ ได้ตามที่ต้องการ อันเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ผู้ที่อ่านย่อมสามารถปรับปรุงตนให้ทันกับ ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ และพัฒนาตนเองให้อยู่ในสังคม ได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีชีวิตที่ดีและมี ความสุข เป็นประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ความสำคัญของการอ่านในค่านี้นี้เป็นที่ยอมรับและส่งเสริมในประเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาสังคม

1.3 ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่าน ซึ่งเป็นสิ่งยากที่จะสร้างให้ เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด จึงต้องค่อยๆ สร้างเสริมและวางพื้นฐานด้านการอ่านเป็นลำดับ โดยอาศัย ระยะเวลา

บุช และเฮบเนอร์ (Bush and Huebner, 1970 : 97) ได้อธิบายพฤติกรรมของความเข้าใจใน การอ่านของนักเรียนไว้ว่านักเรียนควรมีพฤติกรรมในด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1. สามารถตีความตัวหนังสือหรือสัญลักษณ์ที่เขียนนั้น ได้
2. สามารถจับความหมายได้
3. สามารถซึมซาบหรือเข้าใจความคิดที่ผู้เขียนเสนอ โดยตลอด
4. มีกระบวนการคิดหาเหตุผลและค้นคว้าหาความหมาย

รูบิน (Rubin, 1991 : 324-325) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นกระบวนการ ทางความคิดซึ่งจะเกิดขึ้นตามความสามารถของผู้อ่านแต่ละบุคคล โดยสามารถให้ความหมายของคำ สามารถเข้าใจทรงนะหรือแนวคิดของผู้เขียนจากข้อความที่อ่านอย่างถูกต้อง

ตมูท เซินเซาวิช (2530 : 93) ได้กล่าวว่า ความเข้าใจ (Comprehension) คือ ความสามารถที่จะอนุมานข้อสนเทศ หรือความหมายอันพึงประสงค์จากสิ่งที่ได้อ่านมาแล้วอย่างมี ประสิทธิภาพมากที่สุด ความเข้าใจในการอ่านมีอิทธิพลกับการศึกษาระดับประถมศึกษาต่างๆ หลาย ด้านของแต่ละคนและถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการอ่าน ถ้าอ่านแล้ว ไม่เกิด ความเข้าใจใดๆ เลยก็อาจจะกล่าวได้ว่า การอ่านที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้นและการอ่านในลักษณะนี้เป็น เพียงแค่เห็นตัวหนังสือปรากฏอยู่บนหน้ากระดาษเท่านั้น ไม่สื่อความหมายอะไรทั้งสิ้นนอกจากจะ ทำให้เสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์แล้ว ยังไม่ได้อะไรจากการอ่านนั้นด้วย

กรมวิชาการ (2533 : บทนำ) ได้กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านไว้ว่า เป็นการอ่านที่มี ความสำคัญ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจเรื่องที่ผู้เขียนเขียน ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ อาจแยกออกได้เป็น 4 ประการ คือ

1. การอ่านและเข้าใจตามตัวหนังสือ ได้แก่ การอ่านเพื่อตอบคำถาม เพื่อหารายละเอียดของเรื่อง เพื่อหาข้อเท็จจริงของเรื่อง เพื่อทำตามคำสั่ง เป็นการอ่านที่ใช้ความจำในการอ่าน
2. การอ่านเพื่อตีความ เป็นการอ่านเพื่อหาความสำคัญของเรื่อง หาข้อสรุปของเรื่อง หาเหตุผล ผล การแก้ปัญหา
3. การอ่านเพื่อวิเคราะห์ เป็นการอ่านเพื่อประเมินสิ่งที่อ่าน คัดสินว่าถูกหรือผิด หรือหาคุณค่าในสิ่งที่อ่าน การอ่านเพื่อวิเคราะห์เป็นการอ่านเพื่อหาความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หาข้อแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับจินตนาการ หรือสามารถบอกได้ว่า ข้อความใดเป็นข้อความแสดงถึงการโฆษณาชวนเชื่อ
4. การอ่านเพื่อสร้างสรรค์ เป็นการอ่านแล้วสามารถบอกแนวความคิดของเรื่องได้ หาข้อคิดจากเรื่องที่อ่านได้

การอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้อ่านจะต้องมีความสามารถในการคิด สามารถอ่านเพื่อจำเรื่องเข้าใจเนื้อเรื่อง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้ ผู้อ่านจะต้องมีความสามารถในการทำแผนภาพโครงเรื่องจากเรื่องที่อ่าน จึงจะนำไปสู่การอ่านเพื่อความเข้าใจอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนจะต้องหาคำสำคัญของเรื่องได้ในแต่ละย่อหน้า จะช่วยให้นักเรียนหาประเด็นสำคัญของเรื่องได้โดยสะดวก

สุทธิญา เสรมฐรังสรรค์ (2533 : 17) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ ความสามารถในการเข้าใจคำ วลี ประโยค อนุเจต ตลอดจนเรื่องราวทั้งหมดที่อ่านสามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องได้ เรียงลำดับความและสรุปความ ได้จากสิ่งที่ผู้เขียนสื่อความหมายผ่านสื่อที่เป็นตัวเขียน สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การอ่านมีความเข้าใจในการอ่านได้คือนั้น ครูผู้สอนต้องแสวงหาแนวทางที่ดีในการฝึกการอ่านให้กับนักเรียน

สายสุณีย์ เติมสินสุข (2535 : 18) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือความเข้าใจในรูปแบบของการเขียนเรียงเรื่องจาก โครงสร้างข้อเขียน รู้ความหมายของคำศัพท์และประโยค โดยนำมารวบรวมเป็นความคิดเข้าด้วยกันแล้วเชื่อมโยงความคิดของผู้เขียนเข้ากับความรู้เดิมของผู้อ่านเพื่อตีความสรุปความหมายเกิดเป็นความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน

เอกฉัตร จารุมณีชน (2539: 41) ได้กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านไว้ว่า นักเรียนที่ที่จะต้องอ่านได้เร็วและเข้าใจ การสร้างนิสัยให้อ่านได้รวดเร็วอย่างเดียวก่อนนั้นไม่พอ เมื่ออ่านแล้วต้องให้รู้เรื่อง เข้าใจชัดเจน โดยเฉพาะในสาขาวิชาการต่างๆ ถ้าท่านตั้งใจอ่านอย่างช้าๆ ใ้ใครครองใจให้ติดอกที่อ่านต่อไป ท่านอาจเข้าใจเรื่องที่อ่านได้โดยไม่ต้องยาก การที่จะอ่านหนังสือให้เข้าใจได้คือนั้น ข้อสำคัญ ก็คือต้องมีความสนใจและตั้งใจ ถ้าเราตั้งใจอย่างดีแล้ว เราจะเข้าใจข้อความที่อ่านได้เสมอ

ดวงรัตน์ กุทเธริญ และคณะ (2541 : 50) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ การที่ผู้อ่านสามารถรู้เรื่องราวที่อ่าน เข้าใจถ้อยคำกมณัชักร หรือข้อความที่อ่านอย่างครบถ้วน

ซุติมา สุวิทย์รัตน์ (2542 : 16) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือ การแปลความตีความ และขยายความซึ่งเป็นผลมาจากผู้อ่านมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆรวมทั้งผู้อ่านจะต้องจัดระเบียบข้อมูล และแยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นของผู้เขียนเพื่อเชื่อมโยงเนื้อเรื่องและส่วนประกอบอื่นๆด้วยความคิดที่มีเหตุผล

นุสามัคฤกร ภิระยา (2545 : 11) กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านไว้ว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นทักษะที่สำคัญ และจำเป็นมากในปัจจุบัน เพราะจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการประกอบอาชีพ การศึกษาในระดับสูง ตลอดจนการใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เช่น การอ่านสภากาชาด ตลอดจนเครื่องมือใช้อุปกรณต่างๆในบ้าน ซึ่งหากผู้อ่านเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการอ่านแล้วจะทำให้ผู้อ่านมีเจตคติที่ดีและมีแรงจูงใจในการฝึกอ่านต่อไป

จากการศึกษาลักษณะหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความเข้าใจในการอ่าน สรุปได้ว่าต้องอาศัยความสามารถหลายด้านประกอบกัน คือ

1. การเข้าใจความหมายของคำศัพท์
2. การเรียงลำดับความได้
3. จับความกิดสำคัญได้
4. การสังเกตความสัมพันธ์ของข้อความที่อ่าน
5. แยกประเภทได้ สรุปความได้ และคาดการณ์ล่วงหน้าได้

1.4 ระดับความเข้าใจในการอ่าน

พฤติกรรมความเข้าใจจะถูกจัดเป็นจำพวกและระดับ โดยใช้คำต่างๆกัน เช่น "Taxonomy" "Categories" "Levels" แต่มีความหมายในทำนองเดียวกัน คือ จัดพฤติกรรมความเข้าใจเรียงจากระดับที่คิดว่าทำได้ง่าย ไปหาพฤติกรรมที่ต้องใช้ความสามารถที่สูงขึ้น (สุจิตรา ศรีนวล, 2533 : 32)

สมิธ (Schmidt, 1953 อ้างถึงใน ซุติมา สุวิทย์รัตน์, 2542 : 16) ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่าน ไว้ดังนี้

1. ระดับความเข้าใจความหมายตามตัวอักษร เป็นระดับความเข้าใจพื้นฐานที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนเขียนไว้โดยตรง

2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ เป็นระดับที่ผู้อ่านเข้าใจความหมายของข้อความที่อ่านได้ลึกซึ้งกว่าระดับแรก เพราะผู้อ่านต้องตีความสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน แต่เป็นความหมายที่แฝงอยู่ในเนื้อความ ความเข้าใจนั้นต้องอาศัยความเข้าใจในระดับแรกเป็นพื้นฐาน ผู้อ่านจะต้องมีความสามารถในการสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างข้อความที่ได้อ่าน และความคิดที่

ผู้เขียนแบ่งไว้ในข้อความ

3. ระดับความเข้าใจขั้นวิจารณ์ เป็นการอ่านที่ต้องอาศัยความเข้าใจทั้ง 2 ระดับแรกเป็นพื้นฐาน การอ่านระดับนี้ต้องใช้ความคิดของผู้อ่านมาวิเคราะห์ตัดสิน และประเมินค่าข้อความที่อ่านด้วย

อาจกล่าวได้ว่า การอ่านแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ การอ่านจับใจความ การวิเคราะห์และวิจารณ์ และการประเมินค่า นั่นเอง

การใช้ประโยชน์จากการจำแนกระดับความเข้าใจที่สำคัญ คือ ใช้เป็นหลักในการตั้งจุดมุ่งหมายและการตั้งคำถาม เพื่อช่วยให้มีแนวทางที่ชัดเจน ช่วยให้ครูใช้คำถามหลายๆระดับที่ครอบคลุมความเข้าใจหลายๆแง่มุม ทำให้การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านเป็นไปอย่างสมบูรณ์ และทำให้การทดสอบและประเมินผล ความเข้าใจในการอ่านเป็นระบบ สามารถเห็นพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ได้ชัดเจน จากข้อมูลนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูในการวางแผนการสอนเพื่อให้ตรงกับจุดบกพร่องหรือความต้องการของเด็กแต่ละคน ซึ่งครูอาจจะใช้ในการจัดกลุ่มเด็กที่ต้องเสริมทักษะความเข้าใจเช่นเดียวกันไว้ด้วยกัน เพื่อให้การสอนได้ผลยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังสามารถใช้ประเภทของความเข้าใจประกอบในการวิเคราะห์และเลือกสื่อการสอน เป็นต้น

ลูจิวรา ศรีนวล (2533 : 33) ได้จำแนกระดับของความเข้าใจในการอ่าน โดยคัดแปลงจากผลงานของ บลูม (Bloom) ซึ่งได้แบ่งความเข้าใจในการอ่านเป็นทักษะสำคัญ 5 ประเภทหรือ 5 ระดับ ซึ่งในแต่ละระดับได้ให้ตัวอย่างงานไว้ โดยจัดเรียงจากง่ายไปหายาก ได้แก่

1. ความเข้าใจตามตัวอักษร (Literal Comprehension) ระดับนี้มุ่งเน้นการอ่านให้ได้ความคิด และสารสนเทศซึ่งปรากฏอยู่อย่างชัดเจนในข้อความจุดหมายในการอ่านหรือคำถามที่ครูใช้ในระดับนี้มีลักษณะดังนี้

1.1 การรู้จัก (Recognition) ต้องการให้นักเรียนชี้บ่ง หรือบอกถึงแนวคิดหรือสารสนเทศที่ปรากฏชัดเจนอยู่ในข้อความ รายละเอียดของการรู้จักได้แก่

- 1.1.1 รู้จักรายละเอียด
- 1.1.2 รู้จักใจความสำคัญ
- 1.1.3 รู้ลำดับเหตุการณ์
- 1.1.4 รู้จักการเปรียบเทียบ
- 1.1.5 รู้จักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล
- 1.1.6 รู้จักลักษณะนิสัยตัวละคร

1.2 การระลึก (Recall) ระดับนี้มุ่งให้ผู้อ่านหาคำตอบจากนวนความคิดและสารสนเทศที่เก็บไว้ในความทรงจำ โดยสารสนเทศนั้นปรากฏอยู่ในข้อความอย่างชัดเจน รายละเอียดของการระลึกเหมือนกับความรู้จัดตั้งแค่ข้อ 1.1.1 ถึง 1.1.6 ทุกประการ

2. ความเข้าใจในการเรียบเรียง (Reorganization) ระดับนี้มุ่งให้ผู้อ่านสังเคราะห์และรวบรวมความคิดหรือสารสนเทศที่ปรากฏอย่างชัดเจนในเนื้อความ การสร้างความคิดใหม่โดยอาจใช้ประโยชน์ของผู้แต่งโดยตรง หรืออาจดัดแปลงหรือแปลความจากประโยชน์ของผู้แต่งโดยใช้ประโยชน์ใหม่แต่ความหมายคงเดิมรายละเอียดของระดับนี้ได้แก่

- 2.1 การจำแนก
- 2.2 การสรุปความหรือเขียน โครงร่าง
- 2.3 การย่อเรื่อง
- 2.4 การสังเคราะห์

3. ความเข้าใจระดับสรุปอ้างอิงถึงความเห็น (Inferential Comprehension) ผู้อ่านจะสรุปอ้างอิงถึงความเห็นได้ เมื่อใช้ความคิดและสารสนเทศที่ปรากฏในเนื้อความ ใช้สัญลักษณ์และประสบการณ์ของเขาเป็นพื้นฐานในการนึกคิด จินตนาการ และตั้งสมมติฐาน โดยทั่วไป ความเข้าใจในระดับนี้คือการคิดและการจินตนาการที่กว้างไกลออกไปจากข้อความที่ปรากฏ รายละเอียดของการสรุปอ้างอิง ได้แก่

- 3.1 การสรุปอ้างอิงถึงรายละเอียด
- 3.2 การสรุปอ้างอิงถึงความสำคัญ
- 3.3 การสรุปอ้างอิงถึงลำดับที่เกิด
- 3.4 การสรุปอ้างอิงถึงการเปรียบเทียบ
- 3.5 การสรุปอ้างอิงถึงความสัมพันธ์ของเหตุและผล
- 3.6 การสรุปอ้างอิงถึงตัวละคร
- 3.7 การทำนายผลที่จะตามมา
- 3.8 การตีความการใช้ภาษาของผู้แต่ง

4. ความเข้าใจในระดับการประเมินค่า (evaluation) คือ ระดับของการตัดสินใจประเมินค่า โดยเปรียบเทียบความคิดที่เสนอในเรื่องราวที่อ่านกับเกณฑ์ภายนอก ซึ่งได้จากผู้เชี่ยวชาญหรืองานเขียนอื่นๆ หรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์ภายในซึ่งได้จากประสบการณ์ ความรู้ ค่านิยม ของผู้อ่านเอง ซึ่งสำคัญของการประเมินค่า คือ จะต้องมีการตัดสินใจ และเน้นคุณภาพในแง่ความถูกต้อง การยอมรับได้ หรือความน่าจะเป็นของเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นนั้น การคิดแบบประเมินค่าอาจจะทำได้โดยการให้นักเรียนตัดสินใจในเรื่องต่อไปนี้

- 4.1 ตัดสินการเป็นความจริงหรือจินตนาการ
- 4.2 ตัดสินการเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น
- 4.3 ตัดสินความพอเพียงและความถูกต้อง
- 4.4 ตัดสินความเหมาะสม
- 4.5 ตัดสินคุณค่า ความพึงปรารถนา และความสามารถรับได้

5. ความเข้าใจในระดับความซาบซึ้ง (Appreciation) ความเข้าใจระดับนี้จะรวมเอามิติทางความเข้าใจที่กล่าวมาทั้งหมดไว้ด้วย เพราะเกี่ยวข้องกับผลกระทบทางจิตวิทยาและความงามของเนื้อหาต่อผู้อ่าน ผู้อ่านจะมีความรู้สึกทางอารมณ์และความงามต่องานเขียนนั้นและจะมีปฏิกิริยาต่อคุณค่าทางจิตวิทยาและทางความงามของงาน ความซาบซึ้ง รวมถึงความรู้และการแสดงออกทางด้านอารมณ์คือเทคนิคการเขียน ท่วงทำนอง รูปแบบ และ โครงสร้าง โดยมีรายละเอียดของการซาบซึ้ง ดังนี้

- 5.1 การแสดงทางอารมณ์หรือความรู้สึกต่อเนื้อหา
- 5.2 การชื่นชมหรือเกิดความรู้สึกร่วมกับตัวละครหรือเหตุการณ์
- 5.3 การมีปฏิกิริยาต่อการใช้ภาษาของผู้แต่ง
- 5.4 การจินตนาการ

การย่อเรื่องให้ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยนั้นอยู่ในระดับที่ 2 เพราะการย่อเรื่อง คือ การเก็บใจความสำคัญของเรื่องราวมาเรียบเรียงใหม่ ให้ได้เนื้อความครบถ้วนและกระชับ โดยใช้สำนวนของผู้ย่อเอง ทั้งนี้จะต้องไม่เปลี่ยนแปลงเรื่องราวเดิม ซึ่งก็สอดคล้องกับระดับที่ 2 ที่มุ่งให้ผู้อ่านสังเคราะห์และรวบรวมความคิดที่ปรากฏอย่างชัดเจนในเนื้อความ การสร้างความคิดใหม่โดยอาจจะใช้ประโยคของผู้แต่งโดยตรงหรืออาจถอดสาระหรือแปลความจากประโยคของผู้แต่งโดยใช้ประโยคใหม่แต่ความหมายคงเดิม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการอ่าน พอจะกล่าวได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การอ่านแต่ละครั้งบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และความเข้าใจในการอ่านจะเจริญขึ้นไปตามลำดับขั้น ตั้งแต่ขั้นต่ำสุด คือ เข้าใจข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นลักษณะการอ่านหาเรื่องจนถึงขั้นสูง คือ ขั้นวิจารณ์ประเมินค่าซึ่งความเจริญดังกล่าวนี้จะทยอยสร้างขึ้นจากการฝึกฝนอ่านเป็นประจำ ฉะนั้นครูจึงควรช่วยกันสร้างเสริมพื้นฐานให้แก่เด็กตั้งแต่วัยประถมศึกษาเป็นลำดับมาเพื่อประสิทธิภาพในการอ่านในระดับสูงต่อไป

1.5 องค์ประกอบที่มีผลต่อความเข้าใจในการอ่าน

เดวิต (Davis, 1960 : 515 อ้างถึงใน ประสารทพร ชนงศ์ศักดิ์, 2542 : 17) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานของความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้ คือ

1. ความรู้เรื่องคำศัพท์หรืออรรถา ความมีเหตุผลในการอ่าน และความสามารถในการค้นหาความหมาย
 2. ความหมายของเนื้อความแต่ละตอนเข้าด้วยกันอย่างมีเหตุผล
 3. ความสามารถในการค้นหาข้อความ ที่ผู้เขียนแสดงสาระสำคัญของเนื้อเรื่องอย่างแจ่มแจ้ง สามารถใช้ประโยชน์ในการรวบรวมความคิดจากเรื่องที่อ่านได้
 4. ความสามารถในการจับความมุ่งหมาย ความสนใจหรือความคิดของผู้เขียน
 5. ความสามารถที่จะค้นหาความหมายของคำที่ไม่คุ้นเคย จากเนื้อความหรือบริบทที่สามารถตัดสินใจเลือกความหมายที่เหมาะสมกับเนื้อความนั้นมากที่สุด
 6. ความสามารถในการรวบรวมเนื้อหาอย่างย่อๆที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่องได้
 7. ความสามารถในการค้นหาใจความสำคัญ หรือความคิดสำคัญของเรื่องที่อ่านได้
- รวรณี โสมประจวบ (2537 : 122-123) กล่าวถึงองค์ประกอบในการอ่านออกเป็น 6 ส่วนคือ
1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย อันได้แก่ สายตา ปาก และหู
 2. องค์ประกอบทางด้านจิตใจ อันได้แก่ ความต้องการ ความสนใจ และความศรัทธา
 3. องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา อันได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ ความสามารถในการนำมาประสมการณ์เดิม ไปใช้ ความสามารถในการใช้ภาษาให้ถูกต้องและความสามารถในการเขียน
 4. องค์ประกอบทางประสบการณ์พื้นฐาน
 5. องค์ประกอบทางวุฒิภาวะ อารมณ์ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ
 6. องค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม

สมบัติ จำปาเงิน และสำเนียง นนทิกานจน์ (2539 : 12) ได้จัดแบ่งองค์ประกอบในการอ่านออกเป็น 5 ส่วน คือ

1. ผู้อ่าน กล่าวคือถ้าไม่มีผู้อ่าน การอ่านจะเกิดขึ้นไม่ได้ ผู้อ่านจึงเป็นจุดแรกของกระบวนการนี้
2. หนังสือหรือตัวอักษร ผู้อ่านต้องสามารถอ่านหนังสือ หรืออักษร ได้ออกเข้าใจความคิดจากหนังสือนั้น
3. ความหมาย ผู้อ่านอ่านออกหรืออ่านอักษร ได้ต้องเข้าใจความหมาย กระบวนการจึงดำเนินต่อไป

4. การเลือกความหมาย ความหมายที่เรากำลังอ่านอาจมีหลายนัยผู้อ่านจะต้องพิจารณาให้ถูกต้องว่าผู้แต่งมีความประสงค์จะให้เข้าใจในแง่ใด เลือกใช้ความหมาย

5. การนำไปใช้เป็นการขบวนการขั้นสุดท้ายที่จะทำให้การอ่านได้ผลสัมฤทธิ์ กล่าวคือ ผู้อ่านได้อ่านหนังสือ (เห็นตัวอักษร) เข้าใจความหมายได้ถูกต้องตามความประสงค์ของผู้แต่ง ผู้ใช้เลือกความหมายที่ดี ที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อมีโอกาสก็นำออกไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการแต่งหนังสือให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองต้องสังกมต่อไป

องค์ประกอบในการอ่านเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะของการอ่านที่สมบูรณ์ ถ้าผู้อ่านมีองค์ประกอบในการอ่านครบถ้วน ผู้อ่านก็สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้เป็นอย่างดี องค์ประกอบในการอ่านสามารถสรุปได้ 3 ส่วนคือ องค์ประกอบด้านตัวผู้อ่าน ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการนำไปใช้

1.6 ทฤษฎีการอ่าน

เดอนใจ ดันจามตรง (2529 : 94-108) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านไว้ 2 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีการอ่านแนวจิตวิทยาภาษาศาสตร์และทฤษฎีโครงสร้างความรู้

ทฤษฎีการอ่านแนวจิตวิทยาภาษาศาสตร์ มีแนวคิดว่าความเข้าใจในการอ่านเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมและความรู้ทั่วไปของผู้อ่าน การอ่านแนวนี้ยึดผู้อ่านเป็นศูนย์กลาง ความรู้ใหม่จะมีความหมายก็ต่อเมื่อถึงเวลานี้ สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้อ่านได้รู้มาแล้ว ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของนักจิตวิทยาภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กูดแมน (Goodman , 1970 : 135 quoted in Carrell and Eisterhold, 1993 : 554) เขาได้อธิบายว่า ผู้อ่านพยายามสร้างข้อความขึ้นมาใหม่จากข้อความเดิมที่ผู้เขียน ได้เขียนไว้ในเรื่อง การสร้างความหมายของผู้อ่านเป็นกระบวนการวัฏจักร คือ กระทำการค้นข้อความ การคาดเดา การทดสอบว่าสิ่งที่ผู้อ่านคิดหรือคาดล่วงหน้าไว้ก่อนนั้นถูกต้องกับเรื่องที่อ่านหรือไม่ ถ้าไม่ตรงตามการคาดคิดก็เปลี่ยนแนวทางการคาดคิดใหม่ กระบวนการลักษณะนี้จะดำเนินการ ไปเรื่อยๆ ในขณะที่ย่าน

ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (The Schema Theory) (นิตรสุตา ดวงพลอย , 2526 : 1-15)

ทฤษฎีนี้มีหลักสำคัญประการหนึ่งคือ ข้อความใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน ไม่ได้สื่อความหมายด้วยตัวของข้อความเอง แต่ข้อความนั้นจะเป็นเพียงการเตรียมแนวทางสำหรับผู้ฟังหรือผู้อ่านจะได้สร้างความหมายของข้อความโดยอาศัยความรู้เดิมที่ผู้อ่านมีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้อ่านได้เรียนรู้อ่อน ดังนั้นความเข้าใจในเรื่องราวที่อ่านตามแนวทฤษฎีดังกล่าวจึงเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมของผู้อ่านและข้อความที่อ่าน

นอกจากนี้ ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ยังได้กล่าวถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. วิธีการจัดระเบียบของความรู้ในสมองของคนเรา
2. วิธีการรับเอาความรู้ใหม่เข้าไปรวมกับความรู้เดิม
3. วิธีการคิดแปลงปรับปรุงแก้ไขความรู้เดิมให้เหมาะสม

กรมวิชาการ (2533 : บทนำ) ได้อธิบายถึงทฤษฎีสถิติม่า (Schema Theory) ไว้ว่า สถิติม่าเป็นโครงสร้างของความรู้ การอ่านเพื่อความเข้าใจต้องอาศัยโครงสร้างของความรู้ ความสามารถในการอ่าน และข้อมูลจากบทอ่านมาช่วยทำความเข้าใจในการอ่าน ผู้อ่านต้องการ โครงสร้างของความรู้จากการอ่าน 2 ประเภท คือ

ประเภทที่หนึ่ง เป็น โครงสร้างความรู้ของบทอ่านหรือ โครงสร้างความรู้ของหนังสือ ได้แก่ หัวข้อต่างๆของเรื่องที่อ่าน ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านดีขึ้น

ประเภทที่สอง ได้แก่ จุดประสงค์ของการอ่าน ซึ่งเป็นความคาดหวังของผู้อ่านว่าต้องการทราบเนื้อเรื่องที่อ่านเกี่ยวกับเรื่องใดคตินั้นขอบเขตของความรู้หรือ โครงสร้างความรู้จะช่วยให้อ่านค้นพบความรู้ใหม่ที่ต้องการจากการอ่าน การอ่านจึงเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับหนังสือ โครงสร้างความรู้หรือสถิติม่าจะช่วยให้อ่านเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์พื้นฐานที่ผู้อ่านมีอยู่ ทำให้อ่านเกิดความเข้าใจเรื่องราวต่างๆที่อ่านมากขึ้น ดังนั้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ครูจะต้องช่วยนักเรียนให้สามารถนำความรู้เดิมเชื่อมโยงกับความใหม่ในหนังสือที่อ่านซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ดี

สถิติม่า (Schema) เป็น โครงสร้างความรู้ที่เกิดขึ้นในสมองของผู้อ่าน ความรู้เหล่านั้นได้จัดเป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ และความรู้เหล่านั้นจะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของความรู้เข้าด้วยกัน

John D. McNeil และคณะ ได้เขียนหนังสือ How To Teach Reading Successfully ได้กล่าวถึงทฤษฎีสถิติม่าหรือทฤษฎี โครงสร้างความรู้ว่า ผู้อ่านที่มีทักษะการอ่านจะต้องการรู้ว่าเขาจะอ่านอะไร และผู้อ่านจะต้องใช้ความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมมาช่วยทำให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน

ความรู้ทั้งหลายของผู้อ่านจะถูกเก็บเป็นหน่วยความรู้และความรู้เหล่านั้นจะเชื่อมโยงเป็นโครงสร้างความรู้หรือสถิติม่าโดยนำความรู้มาสัมพันธ์กัน ความรู้ที่เชื่อมโยงเหล่านี้จะทำให้ผู้อ่านแล้วเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เช่น ดินสอ-มีสีดำ-ต้องเหลาให้แหลม-ใช้เขียนกับสมุด-เมื่อเขียนผิดใช้ยางลบคำที่เขียนผิด การเชื่อมโยงดินสอ-สมุด-ยางลบ จัดเป็นหมวดหมู่ของความรู้หรือเป็นความคิดรวบยอดว่าเรื่องเขียน เป็น โครงสร้างความรู้หรือแบบแผนของความรู้

ความรู้ที่นักเรียนมีอยู่และจัดความรู้มาสัมพันธ์กันเป็น โครงสร้างความรู้หรือแบบแผนความรู้ นั้น จะนำมาช่วยให้เกิดความเข้าใจในการอ่านได้อย่างลึกซึ้ง เมื่อนักเรียนอ่านคำว่า

เครื่องเขียน จะรู้ว่ามีหมึกถึงจะโรยบ้าง อ่านคำว่า สมุดหรือยางลบ จะรู้ว่าจะใช้ทำอะไร เป็นคัน
 โครงสร้างความรู้หรือสก็มาจะช่วยให้ผู้อ่านรับรู้อารมณ์ของคำใหม่ได้มากขึ้น ใช้เวลาความใน
 บริบทในเวลาที่อ่าน ช่วยในการแยกแยะข้อความสำคัญกับรายละเอียดของเรื่องผู้อ่านช่วยคิดความใน
 เรื่องที่อ่าน เป็นต้น

แครร์เรลด์ และ ฮิตเตอร์โฮลด์ (Carrell and Eisterhold , 1983 : 556-557)อ้างถึงใน
 มูฮำมัดตุกรี มะฮา, 2545 : 13) อธิบายกระบวนการอ่านตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิม (Schema
 Theory) ว่าความเข้าใจในการอ่านเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างข้อความที่อ่านและความรู้พื้น
 ฐานของผู้อ่าน โดยมีลักษณะต่างๆของโครงสร้างความรู้เดิมนั้นจะต้องเหมาะสมกับข้อมูลใหม่ที่
 รับเข้ามาและจากหลักการนี้ส่งผลทำให้เกิดการประมวลผลความ 2 รูปแบบ คือ

1. การประมวลผลความแบบฐานผู้ออก เกิดจากการกระตุ้นของข้อมูลใหม่ ซึ่งข้อมูลเหล่านั้น
 ต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม กับโครงสร้างความรู้ในระดับเฉพาะเจาะจง โครงสร้างความรู้เดิมเหล่านี้
 จะมีการจัดเรียงตามลำดับขั้น จากระดับเฉพาะเจาะจงไปสู่ระดับทั่วไป

2. การประมวลผลความแบบยอดลงมาฐาน จะปรากฏในลักษณะของการพยากรณ์โดยใช้
 โครงสร้างความรู้ระดับทั่วไป แล้วค้นหาข้อมูลใหม่ที่สมารถกับโครงสร้างความรู้เดิม กล่าวคือ
 การประมวลผลความแบบฐานผู้ออกจะต่อเติมข้อมูลใหม่ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะช่วยให้ผู้อ่าน
 ประเมินความเหมาะสมของข้อมูลใหม่ กับ โครงสร้างความรู้เดิมได้อย่างรวดเร็วและการประเมิน
 ความจากยอดลงมาฐานจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ง่ายขึ้น ถ้าเรื่องนั้นตรงกับความคิดของ
 ผู้อ่านและจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถถือคติความเชื่อข้อมูลใหม่ได้อย่างถูกต้องมากขึ้น

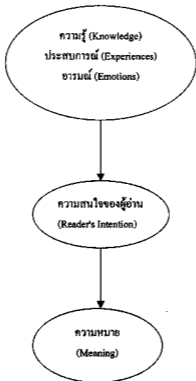
รูซเซต และคูลเตอร์ (Routzel and Cooter , 1992 : 32-41) กล่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 ทฤษฎีการอ่านว่า ทฤษฎีการอ่านถูกสร้างขึ้นเพื่ออธิบายการเกิดกระบวนการอ่านและเพื่อนำไปใช้
 เป็นแนวทางในการสอนการอ่าน โดยทั่วไปแล้วทฤษฎีการอ่านที่สำคัญถูกจัดแบ่งเป็น 4 กลุ่มที่
 แตกต่างกันดังนี้

1. ทฤษฎียอดลงมาฐาน (Top - down Theory)
2. ทฤษฎีฐานขึ้นผู้ออก (Botton - up Theory)
3. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory)
4. ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Transactional Theory)

1. ทฤษฎียอดลงมารฐาน (Top - down Theory)

เป็นทฤษฎีที่อธิบายการอ่านว่าประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญๆหลายอย่าง เช่น สติปัญญา อารมณ์ ประสบการณ์ และความรู้ทางภาษาศาสตร์ วัฒนธรรมและเรื่องที่อ่าน ซึ่งลักษณะต่างๆเหล่านี้ จะเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน ดังนั้นทฤษฎีการอ่านจากยอดลงมารฐาน จึงเกิดจากการที่ผู้อ่านนำประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับบทอ่าน หรือกล่าวได้ว่า การอ่าน เริ่มต้นจากตัวผู้อ่าน ไม่ใช่เริ่มต้นจากบทอ่าน

จากแนวคิดของทฤษฎียอดลงมารฐานนี้ ได้มีผู้ได้แย้งขึ้นมาว่า ในกระบวนการอ่านจริงๆ นั้นผู้อ่านไม่สามารถใช้ทฤษฎีนี้เพียงทฤษฎีเดียวได้ (Burn Roe and Ross, 1988 quoted in Reutzel and Ray , 1992 : 35) ดังนั้นทฤษฎียอดลงมารฐานจึงไม่สามารถอธิบายกระบวนการอ่านได้อย่างสมบูรณ์เพราะทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญเฉพาะกับสิ่งที่ผู้อ่านนำมาใช้ในการอ่าน ซึ่งได้แก่ ความรู้ ประสบการณ์และอารมณ์ ดังจะเห็นได้จากภาพประกอบ 1

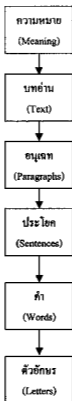

ภาพประกอบ 1 การอ่านตามแนวทฤษฎีขี้นคางมาฐาน (Top - down Theory)

ที่มา : Reltzwl . Ray and Cooter .Robert .1992 : 36

2. ทฤษฎีฐานขึ้นสู่ยอด (Bottom - up Theory)

เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าบทอ่านเป็นส่วนประกอบสำคัญในกระบวนการอ่าน และการอ่านพัฒนามาจากส่วนประกอบย่อยของภษา (ตัวอักษร คำ โครงสร้างประโยค) แล้วนำไปสู่ความหมาย กล่าวได้ว่า ทฤษฎีการอ่านแบบฐานสู่ยอดจะให้ความสำคัญกับลักษณะของบทอ่าน เช่น ตัวอักษร คำ โครงสร้างประโยค เป็นต้น ดังภาพประกอบ 2

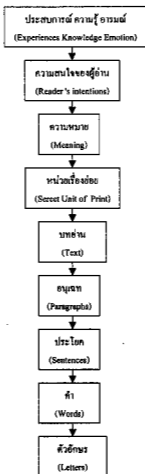

ภาพประกอบ 2 การอ่านตามแนวทฤษฎีฐานขึ้นสู่ยอด (Bottom - up Theory)

ที่มา : Reutzel .Ray and Cooter . Robert . 1992 : 38

3. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Theory)

ทฤษฎีการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์จะให้ความสำคัญทั้งทฤษฎียอคลงมาตรฐานและฐานผู้ยอคลงคั้งนั้น ทฤษฎีนี้จึงมีการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎียอคลงมาตรฐานและฐานผู้ยอคลงเข้าด้วยกันหรือกล่าวได้ว่า เป็นทฤษฎีการเชื่อมโยงนั่นเอง โดยจะมองว่าผู้อ่านเริ่มคั้งการอ่านจากการคั้งสมมติฐานเกี่ยวกับบทอ่าน โดยการใช้ความรู้เดิมและในขณะเดียวกันก็มีการจัดกระทำต่อบทอ่านไปพร้อมกัน กล่าวคือ บุคคลมีการใช้บทอ่านและความรู้พื้นฐานของคนในกระบวนการอ่าน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายของการอ่าน คั้งภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 การอ่านตามแนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Theory)

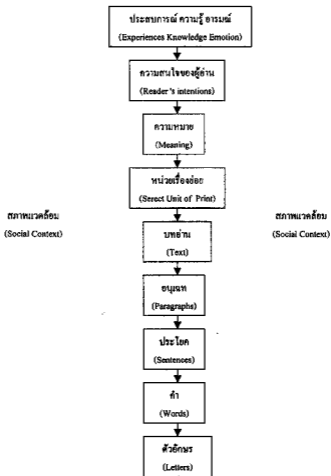
ที่มา : Reutzel . Ray and Cooter .Robert .1992 : 39

4. ทฤษฎีการเชื่อมโยง (Transactional Theory)

ทฤษฎีการเชื่อมโยงเกิดจากแนวความคิด ของ โรเซนแบลท์ กูดแมน และสมิท (Rosenblatt, 1978 : Goodman , 1985 and Smith , 1982 quoted in Reutzel and Cooter, 1992 : 39-41) เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Theory) โดยอธิบายการอ่านว่าเป็นความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบในสถานการณ์ทางภาษา ซึ่งต่างก็มีอิทธิพลต่อกัน หรือกล่าวได้ว่า ในกระบวนการอ่านนั้น ผู้อ่าน บทอ่าน และสภาพแวดล้อมจะถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน อย่างเหนียวแน่นแล้วจะทำให้เกิดความเข้าใจสิ่งที่อ่าน

จากแนวคิดของทฤษฎีนี้ การอ่านเกิดจากการติดต่อกันระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือผู้อ่านและผู้เขียน ซึ่งจะต้องร่วมมือกันเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จในการอ่านหรือเกิดความเข้าใจ โดยที่ผู้เขียนติดต่อกับผู้อ่านด้วยบทอ่าน ซึ่งมีความเหมาะสมกับระดับความสามารถในการอ่านและความสนใจของผู้อ่านและผู้อ่านจะนำพื้นฐานทางภาษาศาสตร์ ประสบการณ์ และข้อมูลต่างๆของบทอ่าน มาใช้เพื่อตีความบทอ่านที่ผู้สร้างสร้างขึ้น แล้วเก็บไว้ในสมอง ซึ่งส่งผลทำให้โครงสร้างความรู้ของผู้อ่านเปลี่ยนแปลงไป

ทฤษฎีนี้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ผู้อ่านจะเข้าไปบทอ่าน โดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามจุดประสงค์ของการอ่าน เช่น ครูที่อ่านหนังสือบันเทิงกับครูที่อ่านรายงานของนักเขียนย่อมอ่านในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันและมีวัตถุประสงค์การอ่านที่แตกต่างกัน สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้จะรวบรวมองค์ประกอบต่างๆของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ อันได้แก่ ประสบการณ์ ความรู้ อารมณ์ ความสนใจ ความหมาย หน่วยของเรื่อง บทอ่าน อนุเทศ ประโยค คำและตัวอักษร ในขณะที่เดียวกันจะเก็บองค์ประกอบเหล่านี้ไว้ในสภาพแวดล้อมของการเกิดกระบวนการอ่าน ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 การอ่านตามทฤษฎีการเชื่อมโยง (Transactional Theory)

ที่มา : Reutzel . Ray and Cooter .Robert .1992 : 41

จากแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการอ่านของทฤษฎีต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ในขณะที่บุคคลอ่านเรื่องนั้นจะเกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง โครงสร้างความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่จากบทอ่าน กล่าวคือ เมื่อบุคคลนั้นอ่านข้อความจากบทอ่าน ข้อความนั้นจะเป็นแนวทางชี้นำให้บุคคลทำความเข้าใจสิ่งที่อ่าน โดยการเชื่อมโยงข้อมูลใหม่ที่อ่านเข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ ส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาและพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน โดยใช้ทฤษฎีการเชื่อมโยง เพราะทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ได้รับความนิยมของคัพประกอบต่างๆ ของทฤษฎีอรรถกถาฐาน ทฤษฎีฐานชั้นต่อออก และทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เกิดแนวทางที่ชัดเจนในการจัดกระบวนการเรียนการสอนการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านได้อย่างสมบูรณ์

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

วิวัฒน์ สีนธาดาพรพงษ์ (2534: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินการวิจัย โดยสร้าง โปรแกรมส่งเสริมการอ่านจับใจความภาษาไทยและนำแผนการสอนไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ผลการทดลองพบว่าผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนในระดับการจำและระลึกความตัวอักษรได้ การอนุมาน การประเมิน และการเห็นคุณค่า สูงกว่าเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิตยา เฟ่งสวัสดิ์ (2537: บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านกับนิสิตรักการอ่านและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านกับนิสิตรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีความสัมพันธ์กับนิสิตรักการอ่านของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการอ่านแต่ละกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับนิสิตรักการอ่านในระดับปานกลาง โดยเรียงความสำคัญดังนี้ กิจกรรมรวบรวมผลงานเขียนของนักเรียน กิจกรรมแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ กิจกรรมแนะนำหนังสือใหม่และกิจกรรมจัดป้ายนิเทศ

วาริน แววชาดู (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานทางด้านภาษา ศิลปะ สังคม และคณิตศาสตร์ กับปัญหาเกี่ยวกับการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์ต่างกันจะมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น ไม่แตกต่างกัน

ซาจิโกะ ซาไก (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการอ่านก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 โดยใช้วัฒนธรรมไทยเป็นสื่อพัฒนาการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการอ่านก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาชาวญี่ปุ่น ที่ใช้วัฒนธรรมไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกกลุ่ม โดยค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ทิพย์สุดา จงกล (2541: บทคัดย่อ) ได้พัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำยาก วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านขึ้นมาและนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านคำป่าหว่าน ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงขึ้นหลังจากได้รับการทดสอบใช้แบบฝึกแล้ว

1.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในการอ่าน

ไทเลอร์ เคธานีย์ และคินนูกาน (Tyler, Delaney and Kinnucan, 1983) ได้ศึกษาถึงธรรมชาติของความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้านความสามารถในการอ่านและผลของคำจัดระเบียบนำเรื่อง (Advance Organizer) ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านร้อยแก้ว ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักศึกษาที่มีระดับความสามารถในการอ่านสูงได้คะแนนจากแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน และวัดความเร็วในการอ่านสูงกว่านักศึกษาที่มีระดับความสามารถในการอ่านต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เลอว์ ดีกรอฟฟ์และไซมอนส์ (Leu Degroff and Simoís, 1986) ได้ศึกษาผลของการใช้ประโยคแวดล้อมที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านคำของนักเรียนที่มีระดับความสามารถในการอ่านต่างกัน ผลการศึกษพบว่า นักเรียนที่มีระดับความสามารถในการอ่านสูง ได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่มีระดับความสามารถในการอ่านต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิชานา วัฒนีสถิตจติก (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการอ่านเร็วระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยใช้เทคนิค PANORAMA กับการสอนอ่านตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยและความสามารถในการอ่านเร็วของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จรรยา บุญมีประเสริฐ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้การสอนแบบชี้แนะที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบชี้แนะสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุทิกร ทองด้วง (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลของกลวิธีจินตภาพที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่มีช่วงความจำต่างกัน กลวิธีจินตภาพแปรค่าเป็น 3 ระดับ ได้แก่ กลวิธีจินตภาพแบบสอนให้สร้างจินตภาพ กลวิธีจินตภาพแบบใช้ภาพประกอบ และ ไม่มีกลวิธีจินตภาพ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่อ่านเนื้อเรื่องโดยใช้กลวิธีจินตภาพแบบสอนให้สร้างจินตภาพ กลวิธีจินตภาพแบบใช้ภาพประกอบ และ ไม่มีกลวิธีจินตภาพมีความเข้าใจในการอ่านไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีช่วงความจำสูงมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่มีช่วงความจำต่ำ

นิตยา ชัยสวัสดิ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษและความคงทนในการจำของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยที่ผู้เรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับบทอ่านด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคงทนในการจำเนื้อเรื่องที่ได้อ่านของนักเรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบญจมาศ ภาพสุวรรณ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่มีภาษาแม่ต่างกัน มีประสบการณ์ในกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะการอ่านต่างกัน มีเจตคติต่อการอ่านต่างกันและมีความสนใจในสื่อมวลชนต่างกัน ความเข้าใจในการอ่านทั้ง 4 ระดับของนักเรียน ประกอบด้วย ความเข้าใจตามตัวอักษร ความเข้าใจในการเรียบเรียง ความเข้าใจในการสรุปอ้างอิงลงความเห็น และความเข้าใจในการประเมินค่า กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านทั้ง 4 ระดับคือ ระดับความเข้าใจตามตัวอักษร ความเข้าใจในการเรียบเรียง ความเข้าใจในการสรุปอ้างอิงลงความเห็น และความเข้าใจในการประเมินค่า ต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์การประเมินผลในระดับประถมศึกษา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมการย่อเรื่อง

2.1 ความหมายของการย่อเรื่อง

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการย่อเรื่องไว้ดังนี้

เนชแมน (Nachman, 1987 : 67) ได้ให้ความหมายว่า การย่อเรื่อง เป็นกลวิธีที่ช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านเรื่องของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือ สรุปเนื้อเรื่องที่อ่านให้เป็นเรื่องย่อ เพราะเรื่องย่อจะช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องที่ละเอียดและ ไม่เกิดความสับสนในเนื้อหาที่ซับซ้อนและเนื้อเรื่องที่มีความยาวมาก ๆ

วาคี โรจนณรงค์ (2536 : 23) ได้ให้คำจำกัดความว่า เรื่องย่อ หมายถึง การเก็บรวบรวมใจความหรือ แนวคิดหลักรวมทั้งรายละเอียดของเนื้อเรื่องเดิม แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่แต่เพียงย่อๆ ให้สั้นกะทัดรัด เพื่อให้เข้าใจเรื่อง ได้อย่างรวดเร็วและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กรองเทพ เกติอพนพิชุก (2542 : 103) ได้เสนอความเห็นว่าการย่อเรื่อง คือ อ่านแล้วสามารถจับใจความสำคัญในเนื้อเรื่องที่อ่านแล้วสรุปสาระสำคัญเป็นข้อความสั้นๆ ได้ และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อ่านเข้าใจได้โดยการพูดหรือการเขียน

เชิดจันทร์ ไหวพริบ (2542 : 274) ได้ให้ความหมายของการย่อเรื่องไว้ว่า การย่อเรื่อง คือ การเก็บใจความสำคัญของเรื่องทั้งหมด แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่เพียงย่อๆ ให้อ่านเข้าใจเรื่องได้ครบบริบูรณ์และรวดเร็ว สรรพพนธ์ที่ใช้ในการย่อเรื่องให้ใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 เนื่องจากผู้ย่อเป็นผู้เก็บใจความจากเรื่องเดิมมาเรียบเรียงใหม่ ไม่ใช่สรรพนามบุรุษที่ 1 หรือสรรพนามบุรุษที่ 2 ดังนั้นจึงมี หลักในการย่อเรื่องมีดังนี้

1. อ่านเรื่องทั้งหมดให้เข้าใจ ไม่น้อยกว่า 2 เที่ยว
2. พิจารณาใจความสำคัญในแต่ละตอน
3. เก็บเอาใจความที่สำคัญเฉพาะตอนออกมา แล้วบันทึกไว้อย่างย่อๆ นำเอาใจความสำคัญ

นั้น มาเรียบเรียงใหม่ให้เนื้อความติดต่อกันสัมพันธ์กันตามลำดับ ใช้ภาษาของผู้ย่อเองเหมือนเรื่องเล่า ศศิธร ธัญถิ่นธามันท์ (2542 : 191) ให้ความหมายของการย่อเรื่องไว้ดังนี้ การย่อเรื่อง คือ การเก็บใจความสำคัญของเรื่องราวมาเรียบเรียงใหม่ ให้ได้เนื้อความครบถ้วนและกระชับ โดยใช้สำนวนของผู้ย่อเอง ทั้งนี้จะต้องไม่เปลี่ยนแปลงเรื่องราวเดิม หรืออีกนัยหนึ่ง การย่อเรื่อง คือ การเก็บเอาแต่เนื้อความของเรื่อง โดยตัดทอนความทิ้งไป แต่ต้องให้ได้ความหมายสำคัญของเรื่องเดิม

สนิท สัตโยภาส (2545 : 145) ได้ให้ความหมายของการย่อเรื่อง ไว้ว่า การย่อเรื่อง คือ การเก็บใจความสำคัญของเรื่องราวที่อ่านหรือฟังแล้วนำมาเขียนเรียบเรียงใหม่เพียงย่อๆ แต่ได้ใจความสมบูรณ์ รวดเร็ว และนำไปใช้ประโยชน์ได้

ลูสมาน ทิมอน่าต (2546 : 12) ได้ให้ความหมายของการย่อเรื่องไว้ว่า การย่อเรื่อง หมายถึง การรวบรวมเอาแนวคิดหลักและรายละเอียดบางประการของเนื้อเรื่อง แล้วนำมาเรียบเรียงขึ้นใหม่ด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและเป็นเนื้อหาที่สั้นกะทัดรัดเพื่อให้เข้าใจเรื่องได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กิจกรรมการย่อเรื่อง

จิตรา ชัยอมฤต (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านและผลสัมฤทธิ์การเขียนย่อเรื่องภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่เรียน โดยการสอนเขียนย่อเรื่องกับการสอนให้นักเรียนตั้งคำถามเอง กลุ่มหัวข้ออย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนย่อเรื่องมีคะแนน ผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์การเขียนย่อเรื่องภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนให้ตั้งคำถามเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ถิตดาวัดย์ ปรีวัชรพันธ์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการฝึกกลวิธีการอ่านแบบย่อเรื่อง และกลวิธีการอ่านแบบตั้งคำถาม ผลการวิจัย นักเรียนที่ได้รับการฝึกกลวิธีการอ่านแบบย่อเรื่อง มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกลวิธีการอ่านแบบตั้งคำถามและการสอนอ่านแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรง

3.1 ความหมายของการเสริมแรง

อิจฉวา ขรรมากรณ์ (2531 : 35) ได้ให้ความหมายของการเสริมแรงไว้ว่า การเสริมแรง คือ การทำให้อัตราตอบสนองหรือความถี่ของพฤติกรรมหนึ่งของอินทรีย์เพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจาก การได้รับผลกระทบ

อาวี พันธุ์มณี (2534 : 114) ได้กล่าวถึงการเสริมแรงไว้ดังนี้ การเสริมแรง คือ สิ่งว่าใดที่ทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นแล้ว มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก มีความคงทนถาวร

ห้องพรพณ เกิดพิทักษ์ (2536 : 70) ได้กล่าวถึงการเสริมแรงไว้ดังนี้ การเสริมแรง คือ การที่อัตราตอบสนองของอินทรีย์หรือการแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งของอินทรีย์คงอยู่หรือเพิ่มขึ้นหรือมีความถี่สูงขึ้นเป็นผลจากที่อินทรีย์ได้รับผลรวมที่พึงพอใจ หลังจากพฤติกรรมหรือเป็นผลจากความถี่เรื้อรังในการหลีกเลี่ยงหรือหลีกเลี่ยงจากสิ่งเร้าที่อินทรีย์ไม่พึงพอใจ การเสริมแรง มี 2 ประเภท คือ

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง การที่อินทรีย์แสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการที่อินทรีย์ได้รับผลกระทบที่พึงพอใจหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้นๆ แล้ว และสิ่งๆ ที่ใช้ในการเสริมแรงทางบวก เรียกว่า ตัวเสริมแรง
2. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง การที่อินทรีย์แสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเพิ่มขึ้น หรือเกิดบ่อยครั้งขึ้น หรือมีความถี่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่อินทรีย์สามารถหลีกเลี่ยงหรือหนีจากสิ่งๆ ที่อินทรีย์ไม่พึงพอใจหรือการที่อินทรีย์สามารถนำสิ่งๆ ที่อินทรีย์ไม่พึงพอใจออกไปให้พ้นได้

ประเทือง ภูมิภัทรคม (2541 : 36) ได้ให้ความหมายของการเสริมแรงไว้ว่า การเสริมแรง หมายถึง การทำให้พฤติกรรมใดๆ ของอินทรีย์เพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับผลกระทบหลังจากการแสดงพฤติกรรมนั้น

สมโภชน์ เข้มสุภาภิต (2541 : 33) ได้กล่าวถึงความหมายของการเสริมแรงไว้ว่า การเสริมแรง คือ การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากผลกระทบที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ผลกระทบที่ทำให้พฤติกรรมมีความถี่เพิ่มขึ้น เรียกว่า ตัวเสริมแรง (Reinforcer)

3.2 ประเภทของตัวเสริมแรง

สิ่งที่มีศักยภาพเป็นตัวเสริมแรงได้นั้น อาจแบ่งออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน (Rimm & Masters, 1979 อ้างถึงใน สมโภชน์ เข้มสุภาภิต, 2543 : 172) คือ

1. **ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ (Material Reinforcement)** เป็นตัวเสริมแรงที่กล่าวได้ว่า มีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากเป็นตัวเสริมแรงที่ประกอบด้วยอาหาร ของที่สพได้ และสิ่งของต่างๆ เช่น ขนม นุหรี เหล้า ของเล่น เสื้อผ้า น้ำหอม รถยนต์ เป็นต้น ในกรณีของวัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ก็ใช้ได้ผลในบางกรณีเช่นกัน เช่น กรณีที่ซื้อของขวัญให้คู่รักบ่อยๆหรือการที่บริษัทต่างๆ ให้รางวัลพนักงานของคนที่ทำงานได้ดี เป็นต้น
2. **ตัวเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforcement)** แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ เป็นคำพูดและเป็นการแสดงออกทางท่าทาง ได้แก่ การชมเชย การยกย่อง การอึ้ง การเข้าใกล้ หรือการแตะตัว เป็นต้น ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นก็มีการให้และการระงับการให้ตัวเสริมแรงทางสังคมกันอยู่ตลอดเวลาอย่างเช่น แม่บอกลูกเมื่อลูกแสดงพฤติกรรมที่ตนพอใจ สมาชิกตัวชมภรรยาของตนเองเมื่อภรรยาของตนแต่งตัวได้สวย หรือการที่ครูไม่ให้ความสนใจต่อการที่นักเรียนได้เพียง เป็นต้น เนื่องจากตัวเสริมแรงทางสังคมนั้นเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและค่อนข้างจะมีประสิทธิภาพในการปรับพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่มีการให้และการระงับการให้โดยไม่รู้ตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการแสดงออกที่เป็นภาษาท่าทาง เช่น การมองหรือการแสดงออกทางสีหน้าที่ไม่พึงพอใจ การแสดงดังกล่าวย่อมมีผลต่อการแสดงออกของบุคคล

ดังนั้นนักปรับพฤติกรรมจึงควรระวังการแสดงออกในลักษณะดังกล่าวนี้ด้วย

3. **ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม (Activity Reinforcers)** ตัวเสริมแรงในลักษณะนี้บางครั้งรู้จักกันในชื่อของ หลักการของพรีแม็ค (Premack Principle) ซึ่งกล่าวไว้ว่า กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่มีความถี่สูง สามารถนำมาใช้เสริมแรงต่อกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่มีความถี่ต่ำได้ เช่น การได้รับอนุญาตให้ไปวิ่งที่สนามหญ้า อาจจะใช้เสริมแรงต่อพฤติกรรมการนั่งอยู่กับที่อย่างเงิบๆ ในห้องเรียนของเด็กได้ หรือ การดูทีวีอาจจะใช้เป็นตัวเสริมแรงการทำกรบ้านของเด็กได้ เป็นต้น

4. **ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร (Token Reinforcement)** เบี้ยอรรถกรนั้นเป็นตัวเสริมแรงที่จะมีคุณค่าของการเป็นตัวเสริมแรงได้ ต่อเมื่อสามารถนำไปแลกเปลี่ยนเป็นตัวเสริมแรงอื่นๆ ได้ ตัวเสริมแรงที่นำไปแลกเปลี่ยนนั้น เรียกว่า ตัวเสริมแรงสนับสนุน (Back-up Reinforcer) เบี้ยอรรถกรจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นถ้าสามารถนำไปแลกตัวเสริมแรงอื่นๆ ได้มากกว่า 1 ตัวขึ้นไป เบี้ยอรรถกรนั้นมักจะอยู่ในรูปของเงิน เบี้ย แด้ม ดาว แสตมป์ หรือรูปของ เป็นต้น ในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าเบี้ยอรรถกรนั้นจัดได้ว่าเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการปรับพฤติกรรมของบุคคล

5. **ตัวเสริมแรงภายใน (Covert Reinforcer)** ตัวเสริมแรงภายในนี้ครอบคลุมถึงความรู้สึก ความรู้สึกลึกๆ เช่น ความพึงพอใจ ความสุข หรือความภาคภูมิใจ เป็นต้น ซึ่งตัวเสริมแรงภายในนี้จะอธิบายได้ว่าทำไมบุคคลหลายคนจึงแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่เมื่อแสดงแล้วไม่เห็นจะได้ผลตอบแทนที่เห็นอย่างเด่นชัด เช่น การทำบุญ หรือการให้เงินแก่คนขอทาน เป็นต้น พฤติกรรมดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าบุคคลกระทำไปเพราะเกิดความรู้สึกเป็นสุขใจที่ได้ทำ หรืออย่างบางพฤติกรรม เช่น การปิ่นภูเขาสูงๆ หรือการขับรถด้วยความเร็วสูง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เสี่ยงอันตราย แต่ผู้แสดงพฤติกรรมที่เสี่ยงอันตรายนั้นอาจจะรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย ถ้าทำได้สำเร็จก็จะเกิดความภูมิใจ เป็นต้น ซึ่งความรู้สึกภายในดังกล่าวก็จัดได้ว่าเป็นตัวเสริมแรงต่อการแสดงพฤติกรรมนั้นนั่นเอง

3.3 หลักการใช้การเสริมแรงทางบวก

หลักการ ใช้การเสริมแรงทางบวกอย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีหลักการทั่วไป ดังนี้

1. การเสริมแรงทางบวกจะต้องให้หลังจากการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายเท่านั้น

การให้การชมเชยหรือให้สิ่งของก่อนการเกิดพฤติกรรมไม่ถือว่าเป็นการเสริมแรง อย่างเช่น การที่ครูพ่วงเงินเดือนให้กับลูกว่าถ้าทำการบ้านเสร็จแล้วจะให้ดูโทรทัศน์ ถูกขอโทรทัศน์ก่อนแล้วบอกว่าจะทำกรบ้านคุณพ่อก็ตกลงให้ดูโทรทัศน์ก่อนแล้ว ปรากฏว่าถูกไม่ทำการบ้านหรืออาจจะทำการบ้านก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามการให้ดูโทรทัศน์ก่อนการทำการบ้านก็ไม่ถือว่าเป็นการเสริมแรงทางบวก แม้ว่า จะทำการบ้านหลังจากดูโทรทัศน์แล้วก็ตาม

2. การเสริมแรงจะต้องกระทำทันทีที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น การเสริมแรงต่อพฤติกรรมเป้าหมายอย่างทันทีนั้นจะทำให้ผู้ที่ได้รับการเสริมแรงเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดว่าควรจะแสดงพฤติกรรมอะไร จึงไม่น่าประหลาดใจเลยที่ว่า การที่ครูบอกให้นักเรียนขยันเรียน เพื่อว่าวันข้างหน้าจะได้มีงานทำที่ดี จะไม่ค่อยได้ผลเท่ากับกรณีที่ให้นักเรียนขยันแล้วได้รับผลกรรมจากการที่มีพฤติกรรมขยันเรียนอย่างทันทีทันใด เช่น การได้รับคำชมจากผู้ปกครอง การทำให้ตนเองเรียนหนังสือได้เข้าใจดีขึ้นหรือการประสบความสำเร็จในการสอบจะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมขยันเรียนมากกว่าการที่บอกถึงสิ่งเสริมแรงในอนาคต

3. การเสริมแรงควรจะให้อย่างสม่ำเสมอ นั่นคือควรมีการเสริมแรงทุกครั้งหรือแทบทุกครั้งที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น ไม่ควรขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ดำเนินการปรับพฤติกรรม การให้การเสริมแรงไม่สม่ำเสมอ ทำให้การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมเกิดขึ้นได้น้อยมาก

4. ควรมีการบอกถึงเงื่อนไขการให้การเสริมแรง นั่นคือควรจะมีการบอกผู้ที่ถูกปรับพฤติกรรมว่าเขาควรจะแสดงพฤติกรรมอะไรในสภาพการณ์ใด แล้วจะได้รับอะไรเป็นการเสริมแรง เช่น บอกว่า "ดูอ่านหนังสือให้จบหน้าที่ 15 ก่อนแล้วค่อยไปวิ่งเล่นได้" หรือ "ถ้าใครทำงานได้เสร็จก่อนเวลาครูจะให้เวลาว่าง 15 นาที ไปทำกิจกรรมที่ชอบ" เป็นต้นและเงื่อนไขในการแสดงพฤติกรรมๆ ไม่ควรดูเกินไปจนทำให้ผู้ถูกปรับพฤติกรรมทำสำเร็จได้ยาก เช่น ให้ท่องคำศัพท์ให้ได้ 100 คำก่อน แล้วจึงให้ดูโทรทัศน์ เป็นต้น

5. ตัวเสริมเรานั้น ควรจะมีปริมาณพอเหมาะที่จะเสริมพฤติกรรมโดยไม่ก่อให้เกิดการหมดสภาพการเป็นตัวเสริมแรง นั่นคือบางครั้งถ้าให้ตัวเสริมแรงมากไปก็อาจทำให้เกิดการหมดสภาพการเป็นตัวเสริมแรงได้ โดยเฉพาะตัวเสริมแรงประเภท ตัวเสริมแรงปฐมภูมิ แต่ก็ไม่ควรจะให้บ่อยเกินไปจนไม่มีพลังพอที่จะทำให้ทุกคนแสดงพฤติกรรมออกมา

6. ตัวเสริมเรานั้นจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เนื่องจากคนเรามีความแตกต่างกัน ดังนั้น ตัวเสริมแรงของแต่ละคนจึงอาจไม่เหมือนกัน อีกทั้งในบางโอกาสตัวเสริมแรงที่เคยเสริมแรงคนๆหนึ่งอาจจะไม่เสริมแรงคนๆนั้น ในเวลาต่อมาก็ได้

7. อันเป็นไปก็ควรใช้ตัวเสริมแรงที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น เช่น การใช้กิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุด หรือการเสริมแรงทางสังคม เป็นต้น

8. ควรมีการใช้ตัวแบบหรือการชี้แนะควบคู่กับการเสริมแรงด้วย เนื่องจากว่าจะให้บุคคล ได้เรียนรู้ได้เร็วขึ้นว่าควรจะกระทำพฤติกรรมเช่นใด จึงจะได้รับการเสริมแรง

9. ควรมีการวางแผนการใช้ตารางการเสริมแรง เมื่อพฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น

ทันทีเสมอแล้ว ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเสริมแรงเสียใหม่ ให้เป็นการใช้ตารางการเสริมแรงแทน หรืออาจจะใช้การยืดเวลาการเสริมแรงก็ได้ เพราะจะทำให้พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นคงอยู่ได้นานขึ้นแม้ว่าจะไม่ได้รับการเสริมแรงอีกเลยในอนาคตก็ตาม

จากหลักการใช้การเสริมแรงทางบวกอย่างมีประสิทธิผลดังกล่าวแล้วนั้น โดยทั่วไป นักปรับพฤติกรรมนิยมใช้การวางเงื่อนไข ผลกรรมด้วยการเสริมแรง เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมพึงประสงค์และลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ซึ่งการวางเงื่อนไขการเสริมแรงนี้สามารถกระทำได้ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ดังที่ ไมเคิลส์ (Michaels, 1977 : 88) เสนอวิธีการวางเงื่อนไขการเสริมแรงไว้ 4 วิธี คือ

1. เงื่อนไขการให้รางวัลเป็นรายบุคคล (Individual Reward Contingencies) เป็นการเสริมแรงที่นำผลของการกระทำของแต่ละคนเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และการได้รับการเสริมแรงของบุคคลหนึ่ง ไม่มีผลกระทบต่อโอกาสที่บุคคลอื่นจะได้รับการเสริมแรงนั้น

2. เงื่อนไขการให้รางวัลเป็นกลุ่ม (Group Reward Contingencies) เป็นการให้การเสริมแรงที่นำผลของการกระทำของกลุ่มแต่ละกลุ่มเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การได้รับการเสริมแรงของกลุ่มหนึ่งไม่มีผลกระทบต่อโอกาสที่กลุ่มอื่นจะได้รับการเสริมแรงนั้นและทุกคนในกลุ่มเดียวกันได้รับสิ่งเสริมแรงเท่ากัน

3. การแข่งขันเป็นรายบุคคล (Individual Competition) เป็นการให้การเสริมแรงที่นำผลของการกระทำของแต่ละคนมาเปรียบเทียบกัน จากนั้นให้การเสริมแรงมากน้อยลดหลั่นกันไปตามผลที่ได้จากการเปรียบเทียบผลของการกระทำของแต่ละบุคคล วิธีนี้บุคคลที่ทาพฤติกรรมพึงประสงค์มากกว่าจะได้รับสิ่งเสริมแรงจำนวนมากกว่า ทั้งนี้ไม่คำนึงว่าแต่ละคนทาพฤติกรรมถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่

4. การแข่งขันเป็นกลุ่ม (Group Competition) เป็นการให้การเสริมแรงที่นำผลของการกระทำของแต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบกัน แต่ละกลุ่มจะได้รับการเสริมแรงมากน้อยลดหลั่นกันไปตามผลที่ได้จากการเปรียบเทียบผลของการกระทำของแต่ละกลุ่ม แต่ทุกคนในกลุ่มเดียวกันได้รับสิ่งเสริมแรงเท่ากัน วิธีนี้กลุ่มใดทาพฤติกรรมพึงประสงค์มากกว่าจะได้รับสิ่งเสริมแรงจำนวนมากกว่า ทั้งนี้ไม่คำนึงว่าแต่ละกลุ่มทาพฤติกรรมถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่

หลักการเสริมแรงนี้มีผู้สนใจ และนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับพฤติกรรมในสภาพต่างๆ ดังเช่น ติทธิโชค วรานุสันติกุล (2531 : 55-56) ได้เสนอไว้ว่า

1. จะต้องกำหนดพฤติกรรมที่จะเสริมแรงให้ชัดเจนว่าจะให้การเสริมแรงเมื่ออินทรีย์แสดงพฤติกรรมอะไร อย่างไร

2. การเสริมแรงนั้นจะต้องให้การเสริมแรงทันทีที่พฤติกรรมพึงประสงค์นั้นเกิดขึ้น โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่เป็นทักษะใหม่เพราะจะทำให้อินทรีย์เกิดการเรียนรู้ที่เร็วกว่าการทิ้งช่วงเวลาให้นานออกไป

3. ใช้ตัวเสริมแรงที่มีคุณภาพหรือชนิดที่บุคคลต้องการ คุณสมบัติของตัวเสริมแรงจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อตัวเสริมแรงนั้น กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความพึงพอใจในตัวเสริมแรงมากจะทำให้ตัวเสริมแรงมีคุณภาพสูงและก่อให้เกิดพฤติกรรมได้มาก และถ้าหากบุคคลมีความพึงพอใจในตัวเสริมแรงน้อยคุณภาพของตัวเสริมแรงน้อยลงและมีผลต่อพฤติกรรมน้อยลงด้วย

4. ใช้หลักของการใช้ตารางการเสริมแรง ในกรณีที่ต้องการให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ครูหรือนักปรับพฤติกรรม ควรให้การเสริมแรงทุกครั้งที่พฤติกรรมพึงประสงค์เกิดขึ้น และการใช้ตารางการเสริมแรงแบบทุกครั้งจะทำให้อัตราเกิดพฤติกรรมสูงกว่าการเสริมแรงแบบเป็นครั้งคราว เมื่อพฤติกรรมนั้นเกิดบ่อยครั้งขึ้นและสม่ำเสมอจึงค่อยเปลี่ยนมาใช้การเสริมแรงแบบเป็นครั้งคราวเพื่อให้พฤติกรรมนั้นอยู่คงทนต่อไป

จากคำกล่าวของสกินเนอร์ (อ้างถึงใน ตุราจค์ โคว์ดระกูล, 2544 : 193) เขื่อนั้นว่า การเสริมแรงเป็นตัวแปรสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นครูที่จะต้องสามารถจัดสภาพของการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการเสริมแรงเมื่อการเรียนรู้ได้เกิดขึ้น

จากแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการให้การเสริมแรงส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งสนใจศึกษาการเสริมแรงทางบวกโดยการใช้ตัวเสริมแรงทางสังคมเป็นตัวเสริมแรงให้แก่นักเรียน โดยการกำหนดรูปแบบการเสริมแรงดังนี้

-การเสริมแรงแบบต่อเนื่อง

-การเสริมแรงแบบเว้นระยะ

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า การเสริมแรงเป็นตัวแปรหรือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูประสบผลสำเร็จ หลักการของการเสริมแรงต่อไปนี้ช่วยเสริมประสิทธิภาพการสอน (ห้องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2530 : 82-84)

1. การเสริมแรงทันทีและการเสริมแรงซ้ำ

1.1 การเสริมแรงทันที หมายถึง การเสริมแรงหลังจากนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์แล้วทันที

1.2 การเสริมแรงซ้ำ หมายถึง การเสริมแรงหลังจากนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เสร็จ แต่นักเรียนต้องคอยชักรยะหนึ่ง เช่น 3 วัน 2 วัน ฯลฯ แล้วแต่เงื่อนไขกำหนด

2. ปริมาณของการเสริมแรง จะต้องขึ้นอยู่กับชนิด คุณภาพ ปริมาณ ตลอดจนความใหม่แปลกของแรงเสริมที่นำมาใช้ ซึ่งอาจจะเป็นแรงเสริมปฐมภูมิและแรงเสริมทุติยภูมิ อีกทั้งแรงเสริมที่จะนำมาใช้นั้นจะต้องเหมาะสมกับสภาพบุคคล และสอดคล้องกับพฤติกรรมเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม การให้แรงเสริมที่มีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาวิธีการเสริมแรงประกอบด้วย ทั้งนี้หากว่าให้มากเกินไปหรือบ่อยครั้งเกินไป หรือมาจากจนเกินไป ตามความต้องการของบุคคลนั้นๆ ก็จะทำให้ไม่มีความต้องการที่จะได้รับแรงเสริมนั้นๆ อีกต่อไป ซึ่งสภาวะเช่นนี้เรียกว่า การให้มากจนเกินความต้องการ (Satiation) และผลที่สุดจะทำให้แรงเสริมนั้นๆ สูญสิ้นคุณค่า โดยเฉพาะต่อพฤติกรรมนั้นๆ ของบุคคลนั้น

3. วิธีการเสริมแรง เพื่อให้การเสริมแรงทางบวกมีประสิทธิภาพจำเป็นอย่างอื่นที่จะต้องพิจารณาวิธีการเสริมแรงประกอบด้วย สำหรับวิธีการเสริมแรงนั้น หมายถึง แบบแผนหรือกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กำหนดว่า เมื่อใดจะให้หรือจะจับการให้ตัวเสริมแรง ส่วนประเภทของวิธีการเสริมแรง มีทั้งวิธีการเสริมแรงแบบต่อเนื่องและแบบวันระยะ

4. การใช้วิธีการเสริมแรงทางบวกควบคู่กับการปรับพฤติกรรมวิธีอื่นๆ เพื่อให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือรักษาความถี่ของพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ไว้คงอยู่ต่อไป ควรจะใช้การเสริมแรงทางบวกควบคู่กับการปรับพฤติกรรมวิธีอื่นๆ เช่น การให้ตัวแบบ การควบคุมด้วยสิ่งเร้า ทั้งนี้เพราะว่าหากใช้แต่การเสริมแรงทางบวกเพียงอย่างเดียว กระบวนการเพิ่มความถี่ของการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะเนิ่นนานและใช้เวลานาน

3.4 ความหมายของการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง

ริมและมาสเตอร์ (อ้างถึงใน อมรภาด อินโธชาพันธ์, 2529 :9) ได้กล่าวว่า การเสริมแรงแบบต่อเนื่อง คือ การให้แรงเสริมพฤติกรรมโดยพฤติกรรมหนึ่งทุกครั้งที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น ซึ่งจะเห็นผลให้พฤติกรรมเป้าหมายนั้นเกิดขึ้นบ่อยครั้งและสม่ำเสมอ แต่เมื่อใดก็ตามที่หยุดการให้การเสริมแรงจะเป็นผลให้พฤติกรรมเป้าหมายนั้นลดลง

สกินเนอร์ (อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544 : 191) ได้ให้ความหมายของการเสริมแรงแบบต่อเนื่องว่า เป็นการให้แรงเสริมแก่อินทรีย์ ที่แสดงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ทุกครั้ง

ฟ่องพรหม เกิดพิทักษ์ (2530 : 100) ได้ให้ความหมายของการเสริมแรงแบบต่อเนื่องว่าเป็นการให้แรงเสริมทุกครั้งที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น ผลของการให้การเสริมแรงแบบต่อเนื่องจะทำให้พฤติกรรมเป้าหมายเกิดอย่างสม่ำเสมอ แต่หากจะจับหรือยุติการให้ก็จะมิผลทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายลดลงและยุติในที่สุด

ประเทือง ภูมิภัทราคม (2540 : 54) ให้ความหมายของการเสริมแรงแบบต่อเนื่องว่า เป็นการให้การเสริมแรงทุกครั้งที่พฤติกรรมเกิดขึ้น อันเป็นผลทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นคงที่และอยู่ในระดับที่สม่ำเสมอ แต่ทว่ามักจะลดลงอย่างรวดเร็วถ้าผู้ให้การเสริมแรง

จากความหมายของการเสริมแรงแบบต่อเนื่องที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด สรุปได้ว่าการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง หมายถึง การให้แรงเสริมทุกครั้งที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น

3.5 ความหมายของการเสริมแรงแบบเว้นระยะ

สทินเนอร์ (อ้างถึงใน สุรางค์ ใต้ตระกูล, 2541:191) กล่าวว่า การเสริมแรงแบบเว้นระยะ หมายถึง ไม่ต้องให้เสริมแรงทุกครั้งที่ยินทรีย์แสดงพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุกานิต (2526 : 40-41) ให้ความหมายของการเสริมแรงแบบเว้นระยะว่า การให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเป็นครั้งคราว ตามจำนวนครั้งหรือระยะเวลาที่พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นสม่ำเสมอ และ โอกาสที่พฤติกรรมนั้นจะลดลงมีน้อยมาก ถึงแม้ว่าจะหยุดการให้การเสริมแรงนั้นก็ตาม

ห้องพรหม เกิดพิทักษ์ (2530 : 98) ให้ความหมายของการเสริมแรงแบบเว้นระยะ ไว้ว่าเป็นการให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราวตามเงื่อนไขการให้การเสริมแรง เช่น ให้ตามเวลาหรือตามจำนวนครั้งที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น ซึ่งวิธีให้การเสริมแรงแบบนี้เป็นวิธีให้การเสริมแรงบางส่วน (Partial Reinforcement) ตามเงื่อนไขที่กำหนด

ประเทือง ภูมิภัทราคม (2540 : 55) ให้ความหมายของการเสริมแรงแบบเว้นระยะไว้ว่าเป็นการเสริมแรงพฤติกรรมหนึ่งเป็นครั้งคราว ตามจำนวนครั้ง หรือระยะเวลาที่พฤติกรรมเกิดขึ้น อันเป็นผลทำให้พฤติกรรมที่ได้รับเสริมแรงนั้นเกิดขึ้นคงที่สม่ำเสมอ และ โอกาสที่พฤติกรรมนี้ได้รับการเสริมแรงด้วยวิธีนี้จะลดลง ภายหลังการถอดถอนการเสริมแรงออกไปมีน้อย

จากความหมายของการเสริมแรงแบบเว้นระยะข้างต้น สรุปได้ว่า การเสริมแรงแบบเว้นระยะ หมายถึง การให้เสริมแก่พฤติกรรมเป้าหมายเป็นครั้งคราวหรือไม่แน่นอน

3.6 วิธีให้การเสริมแรงแบบเว้นระยะ

ห้องพรหม เกิดพิทักษ์ (2530 : 99 -107) กล่าวถึง การเสริมแรงแบบเว้นระยะ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 วิธี คือ

1. การเสริมแรงตามอัตราส่วนแน่นอน (Fixed Ratio หรือ FR) หมายถึง การให้เสริมหลังจากที่เกิดพฤติกรรมเป้าหมายตามจำนวนครั้งที่ได้กำหนดไว้อย่างแน่นอน เช่น FR 3 หมายถึง การให้เสริม 1 ครั้ง ภายหลังที่มีพฤติกรรมเป้าหมายครบ 3 ครั้ง

2. การเสริมแรงตามอัตราส่วนไม่แน่นอน (Variable Ratio หรือ VR) หมายถึง การให้แรงเสริมหลังการแสดงพฤติกรรมเป้าหมายตามจำนวนครั้งของพฤติกรรมแต่ไม่ได้กำหนดจำนวนครั้งของพฤติกรรมเป้าหมายอย่างแน่นอนหรือจำนวนครั้งของพฤติกรรมเป้าหมายต่อการเสริมแรงแต่ละครั้ง ไม่คงที่ ดังนั้นการเขียนรหัสของการเสริมแรงแบบนี้ จึงใช้ค่าเฉลี่ยของจำนวนครั้งของพฤติกรรม เช่น VR 7 หมายถึง การให้แรงเสริม 1 ครั้ง ต่อการที่มีพฤติกรรมเป้าหมายหนึ่ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย 7 ครั้ง ซึ่งจำนวนครั้งของพฤติกรรมเป้าหมายที่แสดงออกอาจจะมีครั้งมากกว่าหรือน้อยกว่า 7 ครั้ง หรือเท่ากับ 7 ครั้ง แต่เฉลี่ยแล้วจะได้รับแรงเสริม 1 ครั้ง ใน 7 ครั้ง

3. การเสริมแรงตามเวลาที่แน่นอน (Fixed Interval หรือ FI) หมายถึง การให้แรงเสริมหลังจากที่มีพฤติกรรมเป้าหมาย ตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้อย่างแน่นอน เช่น FI 4 หมายถึง การให้แรงเสริมแก่พฤติกรรมเป้าหมาย จะต้องได้หลังจากเวลาที่ผ่านไป 4 นาที หากพฤติกรรมเป้าหมายเกิดก่อน 4 นาที ไม่มีการให้การเสริมแรง จะต้องรอเวลาให้ครบ 4 นาที จึงจะได้รับแรงเสริม นั่นคือ จะได้รับแรงเสริมในนาทีที่ 4 สิ้นสุดลง

4. การเสริมแรงตามเวลาไม่แน่นอน (Variable Interval หรือ VI) หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดในการให้แรงเสริมแก่พฤติกรรมเป้าหมายแต่ละครั้ง ไม่คงที่หรือไม่แน่นอน แต่ในการเขียนรหัสของการเสริมแรงแบบนี้ ใช้ค่าเฉลี่ยของระยะเวลา เช่น VI 9 หมายถึง ระยะเวลาที่กำหนดในการให้แรงเสริมแก่พฤติกรรมเป้าหมายแต่ละครั้งมีทั้งมากกว่าหรือน้อยกว่า 9 นาที หรือเท่ากับ 9 นาที แต่เฉลี่ยแล้วนักเรียนจะได้รับแรงเสริม 1 ครั้ง ภายหลังนาทีที่ 9 สิ้นสุดลง

3.7 ผลของวิธีให้การเสริมแรงแบบวันระยะที่มีต่อพฤติกรรม

สม โจนส์ เอียน สุกานิค (2543 : 35-36) กล่าวถึง ผลในการให้การเสริมแรงแบบวันระยะแบบต่างๆที่มีผลต่อพฤติกรรม ดังนี้

1. กำหนดจำนวนครั้งที่แน่นอน (Fixed Ratio) คือ ให้แรงเสริมหลังจากแสดงพฤติกรรมทุกๆ x ครั้ง ทำให้อัตราการแสดงของพฤติกรรมมีมากและจะหยุดลงชั่วคราวหลังจากที่ได้รับ การเสริมแรงแล้ว ถ้ายุติการให้แรงเสริมจะเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมขึ้นสูงระยะหนึ่งแล้วจึงลดลง
2. กำหนดจำนวนครั้งที่ไม่แน่นอน (Variable Ratio) คือ ให้แรงเสริมทุกครั้งหลังจากแสดงพฤติกรรมเฉลี่ยจำนวน x ครั้ง ทำให้อัตราการแสดงของพฤติกรรมมีมากและจะไม่หยุดลงชั่วคราวหลังจากได้รับการเสริมแรงแล้ว ถ้ายุติการให้แรงเสริมจะทำให้พฤติกรรมไม่ตกลงอย่างง่าย ยังคงเกิดขึ้นต่อไป แม้ว่าจะระงับการเสริมแรง แต่หากไม่มีการเสริมแรงติดต่อกันไปเป็นจำนวน หลายนๆครั้ง พฤติกรรมเป้าหมายนั้นจะค่อยๆลดลง

3. กำหนดช่วงเวลาที่แน่นอน (Fixed Interval) คือ การให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมครั้งแรกที่เกิดขึ้นหลังจากทุกๆ x นาที ทำให้อัตราการแสดงของพฤติกรรมค่อยๆ เพิ่มขึ้นและจะถึงมากที่สุดเมื่อใกล้ถึงเวลาที่ได้รับการเสริมแรง ถ้าผู้ฝึกการให้แรงเสริมจะทำให้พฤติกรรมค่อยๆ ลดลงอย่างช้าๆ

4. กำหนดช่วงเวลาที่ไมแน่นอน (Variable Interval) คือ การให้แรงเสริมต่อพฤติกรรมครั้งแรกที่เกิดขึ้นหลังจากทุกช่วงเวลาเฉลี่ย x นาที ทำให้อัตราการแสดงของพฤติกรรมสม่ำเสมอ เนื่องจากไม่รู้ว่าเมื่อไรจึงจะได้รับเสริมแรงอีก ถ้าผู้ฝึกการให้แรงเสริม พฤติกรรมจะไม่ลดลงอย่างง่าย ๆ ต้องใช้เวลานานพอสมควรในการฝึกการให้แรงเสริม

3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงแบบต่อเนื่องและแบบวันระยะ

อัลตัน และ โรเบิร์ตส์ (1974 : 71-76) ศึกษาการให้การเสริมแรงด้วยเบียร์รูดกรต่อ

การเพิ่มพฤติกรรมกรอ่านและลดพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนของนักเรียนเกรด 5 จำนวน 5 คน พฤติกรรมก่อกวนที่นักเรียนทั้ง 5 คน กระทำบ่อย คือลุกจากที่นั่ง ชูคอขณะที่กำลังสอนและให้งานทำ แทนเพื่อน หยิบสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนของเพื่อน ครูดำเนินการ โดยให้การเสริมแรงแก่พฤติกรรมกรอ่าน โดยดูจากความถูกต้องของการทำแบบฝึกหัดหลังการอ่านและคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเป็นกิจกรรมสันทนาการ การเล่นเกม พบว่าในระยะที่ยังไม่มีการเสริมแรง นักเรียนแสดงพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนขณะที่ครูให้อ่านหนังสือหรือทำแบบฝึกหัด ประมาณร้อยละ 40-50 ของเวลาทั้งหมด เมื่อมีการเสริมแรงแก่พฤติกรรมกรอ่าน พฤติกรรมก่อกวนลดลงเหลือร้อยละ 15 และเมื่อหยุดการเสริมแรง พฤติกรรมก่อกวนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 37 เมื่อกลับมาใช้การเสริมแรงอีกครั้งพฤติกรรมก่อกวนลดลงเหลือ 8 และสามารถทำแบบฝึกหัด ได้ถูกต้องกว่าระยะที่ยัง ไม่ให้การเสริมแรง

ลาเฮย์ และดราบบแมน (Lahey and Drabman, 1974 : 307-312) ใช้การเสริมแรงด้วยเบียร์รูดกรในการฝึกอ่านคำศัพท์ 30 คำ ของนักเรียนเกรด 2 จำนวน 16 คน กลุ่มทดลองได้รับเบียร์รูดกรเมื่ออ่านคำศัพท์ได้ถูกต้อง ส่วนกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับเบียร์รูดกร ผลปรากฏว่านักเรียนกลุ่มทดลองสามารถอ่านคำศัพท์ได้ถูกต้องเร็วกว่ากลุ่มควบคุม

แชตส์คาวสกี (Stachowski, 1998 : 341-346) ได้ศึกษาความพยายามของครูในการส่งเสริมความกระตือรือร้นในคุณค่าแห่งตนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยมีนักเรียนเข้าร่วมในการทดลองจำนวน 43 คน นักเรียนกลุ่มนี้ได้รับการเสริมแรงทางบวกจากครูในทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์ เช่น ยกย่องชมเชยผลงานที่นักเรียนทำได้ดี ความประพฤติ และความพยายามในการเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในคุณค่าแห่งตนและมีผลการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตุลา เหลี้ยววิชัยกิจ (2528 : 52-53) ศึกษาผลของการสอนโดยกลุ่มเพื่อนและการสอน โดยกลุ่มเพื่อนร่วมกับการวางเงื่อนไขการเสริมแรงเป็นกลุ่ม ในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 75 คน พบว่ากลุ่มที่มีการสอน โดยกลุ่มเพื่อนร่วมกับการวางเงื่อนไขการเสริมแรงเป็นกลุ่ม สามารถหาคะแนนแบบทดสอบคณิตศาสตร์ได้สูงกว่ากลุ่มที่มีการสอน โดยกลุ่มเพื่อนเพียงอย่างเดียว

ชนะ ตัดสวัสดิ์ (2535 : 44-47) ศึกษาผลของการเสริมแรงพฤติกรรมที่จัดกันแบบต่อเนื่อง และแบบเว้นระยะเพื่อลดพฤติกรรมก่อนหน้าในห้องเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมที่จัดกันทั้งแบบต่อเนื่องและแบบเว้นระยะ มีพฤติกรรมก่อนหน้าในห้องเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เสาวคนธ์ ศรีพุทธศิลป์ (2537 : 64) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงที่มีต่อการอ่านคำควบกล้ำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่องและแบบเว้นระยะ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนการอ่านคำควบกล้ำสูงขึ้น และเมื่อวิเคราะห์อย่างละเอียดพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่องและแบบเว้นระยะมีคะแนนการอ่านคำควบกล้ำสูงขึ้นมากว่านักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง

สุวัฒน์อมา สุวรรณอำไพ (2538 : 56) ศึกษาผลของการเสริมแรงดี อาร์ เอช แบบต่อเนื่องกับแบบเว้นระยะ ที่มีต่อพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการเสริมแรงดี อาร์ เอช แบบต่อเนื่อง และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการเสริมแรงดี อาร์ เอช แบบเว้นระยะ ผลการทดลองพบว่า การเสริมแรงดี อาร์ เอช แบบต่อเนื่องกับแบบเว้นระยะสามารถใช้เพิ่มพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนได้ และนักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงดี อาร์ เอช แบบต่อเนื่องมีพฤติกรรมตั้งใจเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงดี อาร์ เอช แบบเว้นระยะ เมื่อสังเกตถึงพฤติกรรมของนักเรียนทั้งสองกลุ่มขณะที่เข้าร่วมการทดลอง นักเรียนเกิดความพอใจ และสนใจพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะกลุ่มทดลองที่ 1 มีความกระตือรือร้นมาก นักเรียนคาดคะเนได้ว่า จะได้รับสิ่งของหรือรางวัลเวลาใด จึงเกิดพฤติกรรมตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ

น้ำอ้อย แสงกระจ่าง (2540 : 57-58) ศึกษาการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่องและแบบเว้นระยะ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าการใช้เทคนิคแม่แบบควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง สามารถพัฒนา

ความสามารถในการอ่านของนักเรียนได้ดีขึ้น

วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐ (2540 : 49-50) ศึกษาผลของการให้ข้อมูลย้อนกลับควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่องและแบบเว้นระยะ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้ข้อมูลย้อนกลับควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ดีขึ้น

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

4.1 ความหมายของนิทาน

ประพนธ์ เรืองณรงค์ และคณะ (2545 : 260-261) ได้ให้ความหมายของนิทานไว้ว่า นิทาน หมายถึง เรื่องเล่าสืบต่อกันมาเป็นทอดๆ อาจเป็นเรื่องที่อิงความจริงหรือแต่งขึ้นมาก็ได้ ซึ่งจุดประสงค์ของการเล่านิทานก็เพื่อให้เกิดความบันเทิง เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ลดความเครียด และให้ข้อคิด คติสอนใจ

4.2 จุดประสงค์ของการอ่านนิทาน

สนิท สัก โยภาส (2532 : 77) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการอ่านนิทานไว้ว่า

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้แนวคิดเป็นคติสอนใจ
3. เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาการทางด้านอารมณ์
4. เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมกับการอ่านนิทาน
5. เพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล
6. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้

4.3 หลักการเลือกอ่านนิทาน

เนื่องจากนิทานมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการของผู้เรียนทั้งทางด้านอารมณ์ จิตใจ รวมทั้งสติปัญญา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแนะนำวิธีการเลือกอ่านนิทานให้กับผู้เรียนขณะเสวนากับครูก็จะต้องเลือกนิทานที่เหมาะสมในการนำมาสอนนักเรียนด้วย

ประพนธ์ เรืองณรงค์ และคณะ (2545 : 260-261) ได้กล่าวถึงหลักการเลือกนิทานเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน ไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นนิทานที่มีเนื้อเรื่องให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน อ่านแล้วมีความสุข ไม่เป็นเรื่องเศร้าเกินไป
2. นิทานต้องไม่ยาวจนเกินไป ถ้าเป็นเรื่องยาวก็ต้องสามารถแบ่งเป็นคนๆ ได้

3. เป็นเรื่องที่ส่งเสริมศีลธรรมอันดีงาม มีเนื้อหาเกี่ยวกับทำศอน กามิต คติสอนใจทั้งทางด้านจิตใจ และการประพฤติปฏิบัติตน เพื่อให้นักเรียน ได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง เป็นการจรรโลงคุณค่าทางศีลธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชน

4.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

อภิวัฒน์ สวัสดิ์พงษ์ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า กิจกรรมที่ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จัดให้นักเรียนมี 4 กิจกรรม คือ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การแนะนำหนังสือ และการอ่านหนังสือให้ฟัง

บุญส่ง ครูศรี (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานิทานที่บ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการให้บทบาทสมมติและใช้เพลงพื้นบ้าน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิทานที่บ้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้บทบาทสมมติสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยการให้เพลงพื้นบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุริพร สันทา (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างวิธีสอน โดยใช้นิทานประกอบภาพการ์ตูนกับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่เรียน โดยใช้นิทานประกอบภาพการ์ตูนสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยใช้การสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธัญพร อินทมาศ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนกับหลังเรียนของกลุ่มที่อ่าน โดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์และกลุ่มที่อ่าน โดยใช้วิธีเล่านิทาน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนกับหลังเรียนของกลุ่มที่อ่าน โดยใช้วิธีวิทยาศาสตร์และกลุ่มที่อ่าน โดยใช้วิธีเล่านิทานแตกต่างกันที่ระดับ .05

บุตรี ศิริวิญญาถักกณ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมเกมและกิจกรรมนิทานที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ด้านความริเริ่ม ความคิดต่อแกล้งและคิดละเอียดลออของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมเกมกับกิจกรรมนิทาน ไม่แตกต่างกัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำตัวแปรทั้งสอง คือ กิจกรรมหลังการอ่านและการให้การเสริมแรง มาศึกษาเพื่อดูผลของตัวแปรทั้งสองที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านเนื้อเรื่อง โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์และสมมติฐานดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงต่างแบบที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบวันระยะ

2.3 เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการย่อเรื่อง โดยไม่ให้การเสริมแรง

2.4 เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง การใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบวันระยะ และการใช้กิจกรรมการย่อเรื่อง โดยไม่ให้การเสริมแรง

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

1. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่องสูงกว่าก่อนได้รับการใช้กิจกรรม
2. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบวันระยะสูงกว่าก่อนได้รับการใช้กิจกรรม
3. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้กิจกรรมการย่อเรื่อง โดยไม่ให้การเสริมแรงสูงกว่าก่อนได้รับการใช้กิจกรรม
4. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง การใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบวันระยะ และการใช้กิจกรรมการย่อเรื่อง โดยไม่ให้การเสริมแรงแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้

1. ด้านความรู้

ทำให้ทราบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง การใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบเว้นระยะ และการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องโดยไม่ให้การเสริมแรง

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาไทยได้นำความรู้เกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบต่อเนื่อง การใช้กิจกรรมการย่อเรื่องควบคู่กับการเสริมแรงแบบเว้นระยะ และการใช้กิจกรรมการย่อเรื่องโดยไม่ให้การเสริมแรงไปปรับใช้ใน

การเรียนการสอน

2.2 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติมสำหรับผู้สนใจต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนบ้านสระบัว อ.เมือง จ.ปัตตานี จำนวน 150 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนบ้านสระบัว อ.เมือง จ.ปัตตานี จำนวน 75 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเสริมแรง ประกอบด้วย

3.1.1 การเสริมแรงแบบต่อเนื่อง

3.1.2 การเสริมแรงแบบเว้นระยะ

3.1.3 ไม่ให้การเสริมแรง

3.2 ตัวแปรตาม คือ ความเข้าใจในการอ่าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. การย่อเรื่องและการหาข้อคิด หมายถึง การเก็บใจความสำคัญของเรื่องราวมาเรียบเรียงใหม่ให้ได้เมื่อความครบถ้วนและกระชับ โดยใช้สำนวนของผู้ย่อเอง ทั้งนี้จะต้องไม่เปลี่ยนเบี่ยงเรื่องราวเดิม พร้อมทั้งหาข้อคิดจากเรื่องที่ได้อ่าน โดยที่ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ผู้วิจัยแจกเนื้อเรื่องให้นักเรียนอ่านกลุ่มละ 1 เรื่อง โดยแต่ละเรื่องไม่ซ้ำกันหลังจากอ่านเนื้อเรื่องแล้วให้แต่ละกลุ่มปรึกษากันเองภายในกลุ่มจากนั้นให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน
2. การเสริมแรง หมายถึง การทำให้ความถี่ของความเข้าใจในการอ่านเพิ่มขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากตัวเสริมแรงทางสังคมที่ให้หลังจากเกิดความเข้าใจในการอ่านนั้น ซึ่งการเสริมแรงที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีการเสริมแรงแบบต่อเนื่องและการเสริมแรงแบบวันระยะ
3. ตัวเสริมแรงทางสังคม หมายถึง คำพูดที่กล่าวชมเชย ยกย่องให้กับผู้เรียนเมื่อผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมการย่อเรื่องได้ถูกต้องครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้วิจัย โดยให้แก่สมาชิกทุกคนในกลุ่ม
4. การเสริมแรงแบบต่อเนื่อง หมายถึง การให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียนทุกครั้ง ภายหลังจากที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการย่อเรื่องเสร็จสิ้น โดยจะให้การเสริมแรงหลังจากที่สิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละคาบเรียน ซึ่งสิ่งเสริมแรงที่ให้เป็นคือ ตัวเสริมแรงทางสังคม
5. การเสริมแรงแบบวันระยะ หมายถึง การให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน 1 ครั้งภายหลังจากที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการย่อเรื่องครบทุกๆ 2 ครั้ง ซึ่งสิ่งเสริมแรงที่ให้เป็นคือ ตัวเสริมแรงทางสังคม
6. ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง ความสามารถด้านความเข้าใจจากร่องที่อ่านในระดับความเข้าใจความหมายตามตัวอักษร โดยวัดได้จากแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
7. นิทาน หมายถึง เรื่องที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นหรือคิดแปลงมาจากเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา ซึ่งจุดประสงค์ของการนำนิทานมาใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างก็เพื่อให้เกิดความบันเทิง สนุกสนาน เพื่อดึงดูดความสนใจและให้ข้อคิด กติชนอง